

SOCIETATEA DE MÂINE

REVISTĂ BILUNARĂ PENTRU PROBLEME SOCIALE ȘI ECONOMICE

Anul VI

Cultura, cultura va scăpa pe Români și cultura
numai națională poate fi. A. Papiu Ilarianu

Un

N-rul 21

exemplar:

CLUJ, 15 Noembrie 1929

Lei 30

CUPRINSUL:

PROBLEME ECONOMICE: Industrializarea mijloacelor de
producțiune

PROGRESE ȘTIINȚIFICE: Zece ani de activitate a clinicii
oftalmologice din Cluj

ACTUALITĂȚI: Aniversare
Oaspeții Operei Române din Cluj

PROBLEME SOCIALE: Funcționarii din Ardeal
Cum trebuie înțeleasă nebunia

POLITICA EXTERNĂ: Democratism octroat

EUROPA CONTIMPORANĂ: O săptămână londoneză

DISCUȚII LITERARE: Robespierre și tâmplarul Duplay

PAGINI LITERARE: Mac roșu
Final (poezie)

CRONICI CULTURALE ȘI ARTISTICE: Atlasul lin-
guistic al României. — Conferințele religioase ale dlui Ion
Agârbiceanu — Operă-Teatru: „Un optimist incorigibil“ de
Victor Papilian și „Muscata din fereastră“ de Victor Ion Popa

BULETIN BIBLIOGRAFIC XII:

FAPTE, IDEI, OBSERVAȚIUNI: Aurel Ciortea — Cente-
narul episcopiei arădane — Noul guvern francez — Vizita
dlui Zaleski

Ion Clopoțel

Dr. D. Michail
Horia Trandafir
Ana Voileanu-Nicoară
P. Suci
Dr. Gh. Preda
Dr. Alecs Ceușianu
Gh. Munteanu
Adrian Le Corbeau
Oct. F. Popa
Cornelia Buzdugan

Cronicar
Ion Mușlea

Red.

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: CLUJ, PIATA UNIREI No. 8.
CALEA VICTORIEI No. 51.

Abonamente: Pe un an 600 lei. Autorități și interprinderi particulare 1000 lei. Funcțio-
narii publici, preoții și învățătorii 500 lei. Pentru streinătate, abonamentele sunt îndoite
In America 10 dolari. Abonamentele se plătesc înainte, pe cel puțin o jumătate de an.

CRONICI CULTURALE ȘI ARTISTICE

Atlasul lingvistic al României

Muzeul Limbei Române din Cluj, aceluși instituit cu puține asemănări în țările civilizate ale Europei, care strânge și studiază cu atâta grijă toate monumentele noastre de limbă, a lansat de curând un Apel către toți românii pentru a contribui cu obolul lor la noua operă pe care o întreprinde: *Atlasul Lingvistic al României*. Apelul caută prieteni pentru o operă în jurul căreia ar trebui să se strângă toți cei cu dragoste pentru limba românească. Li va găsi el în măsura în care-i dorește, sau, cel puțin, în măsura necesară pentru a pune pe drum bun lucrările începutului? Temeri sunt că în vremurile acestea de marasm moral, de cumplită desinteresare, pentru operele cari măresc prestigiul culturii. Apelul va avea puține răspunsuri. Dar totuși avem nădejdi că cel puțin pentru limbă Societatea românească și-a păstrat încă dragostea și sollicitudinea, pe care i-a arătat-o totdeauna. Noi românii avem doar față de limba națională îndatoriri îndoite față de alte popoare pentru limba lor. Limba a fost cel dintâiu factor al închegării și conservării noastre naționale. Pe ea se reazemă în bună parte evoluția noastră națională. Și dela ea așteptăm încă mult pentru strălucirea noastră viitoare.

Iată motivele cari ne îndeamnă să subliniem cu toată căldura Apelul Muzeului Limbei Române și să ne facem interpreții lui pe lângă cetitorii revistei noastre.

Ce este Atlasul Lingvistic al României? Care va fi rostul lui în cadrul științei românești?

E „fotografia instantanee” a limbei românești de astăzi. Anchetatori de ai Muzeului Limbei Române, bine pregătiți în acest scop vor cutreera rând pe rând toate regiunile românești și vor strânge răspunsuri la un număr mare de chestiuni. Răspunsurile acestea vor fi cartografiate pentru a se vedea apoi întinderea cuvintelor și expresiunilor în lăuntrul teritoriului românesc, întrepătrunderea între graiuri, lupta vie care provoacă continuă transformare și îmbogățire a limbei. Se vor descoperi cuvinte vechi, pe cari valul de unificare a limbii care înaintează astăzi cu pași atât de repezi, le-a cruțat încă. Și poate multe din aceste cuvinte vor ajuta la lămurirea unor părți ale trecutului nostru cari rămân încă, cu îndărătnicie, în domeniul necunoscutului. Pentru istoria noastră limba este un document dela care așteptăm adevărate minuni, cu o singură condiție: să ne trudim să culegem documentul până când vremurile nu-l vor zdremțui și-l vor împrăștia vânturilor primitoare.

Va arăta acest Atlas, mai mult decât alte documente, miraculosul proces de unificare sufletească care se produce sub ochii noștri, fără să ne dăm îndeajuns seama de el.

În felul acesta el va fi de o nemăsurată utilitate pentru filologia românească. Apariția lui va constitui o

epocă nouă în această disciplină. Nu numai atât: lingvistica europeană, îndeosebi cea romanică îl așteaptă cu nerăbdare, ca pe o contribuție de preț la progresul ei.

La sfârșitul Apelului amintit se găsesc o mulțime de scrisori, adresate de o seamă de celebrități filologice contemporane dlui Sextil Pușcariu, directorul Muzeului Limbei Române, din cari se poate vedea, cu câtă nerăbdare așteaptă aceștia opera întreprinsă sub luminata dsale conducere.

Toate limbile romanice au această imagine a lor, numai interesanta imagine a limbei românești întârzie să-și desvăluie frumusețile. Dacă și ea va apare vom avea icoana întregii romanități contemporane. Și poate vom prețui-o mai mult...

OPERA-TEATRU

Un optimist incorigibil

Comedia prin care d. V. Papilian a îmbogățit repertoriul dramatic original atât de sărac al teatrului nostru este foarte inegală ca valoarea literară, supraîncărcată de tot felul de probleme care au și nu au loc în cadrul ei. De aceea se pot spune despre această piesă și bune și rele — după cum s'a și spus, în cronicile dramatice ale ziarelor. Dacă în aprecierea ei te lași condus de anumite sentimente de circumstanță, atunci o ridici în slavă sau o dobori în pulbere. Amintim acest procedeu pentru că el se întrebuintează foarte des de cronicarii noștri dramaticei și a fost aplicat și piesei dlui Papilian. Dacă o supui unui punct de vedere pur literar și artistic atunci trebuie să amesteci laudele cu criticile într'un mod cum rar se întâmplă la o lucrare de această natură. Autorul acestei piese are o inteligență cu tentacule adâncite în tot felul de domenii ale artei și ale gândirii omenești. Paralel cu această curiozitate spirituală fantasia dsale se ridică și ea în tot felul de văzduhuri. Ceeace îi lipsește e acel examen critic care dă forme concrete, rotunde, unei opere de artă. Lipsa aceasta se poate constata atât în fondul cât și în forma comediei dsale.

Dar poate d. Papilian se găsește într'o efervescență spirituală care fuge de echilibru. O stare sufletească în care dsa se complace ca într'o stare naturală. I-am dori ca alături de această nobilă însușire să-și prelucre, să-și pipăie bine toate formele în care vrea să-și toarne materialul. Lucrarea dsale ne-a umplut sufletul de justificare nădejdi pe cari le-am dori în curând realizate.

Dar să revenim la ea... „Un optimist incorigibil” — titlu nepotrivit — este Doctorul Storsu, pentru care a petrece pe socoteala altora este însuși rostul vieții. Nu a petrece în mod nevinovat, ci dimpotrivă a învăța pe oameni pe rugul suferințelor până la exasperare. Materialul pe care și l-a ales „optimistul” dlui Papilian, pentru a-și satisface drăceasca lui pasiune e societatea românească a unui oraș de provincie, un material uman hărțuit de patimi meschine, condus de singura dorință a satisfacerii intereselor personale.

Credința mea e că pasiunea doctorului Storsu nu e atât de general umană cum o crede autorul. Ceeace nu împedecă însă a o trata dramatic. În teatrul modern am văzut atâtea pasiuni particulare tratate artistic. Poate e chiar o goană după excentricități.

Oamenii a căror existență o incurcă și o hărțuește doctorul Storsu trec pe dinaintea noastră ca într'un caleidoscop. Ei nu sunt încadrați într'o acțiune dramatică bine închegată. Comedia are o idee centrală, iar nu o acțiune. Faptul acesta dispersează atențiunea spectatorului. Dacă doctorul Storsu ar fi operat într'un cadru mai bine determinat, am fi avut o imagine mai concretă, mai înfiorătoare poate, a pasiunii lui. Acesta e procedeu *dramatic*. Moliere și Shakespeare nu l-au neglijat niciodată...

Oamenii dlui Papilian sunt unorii vii, altorii numai cu intermitențe de viață, ca răurile cari din când în când se ascund în sânul pământului. Piesa dsale are însă atmosferă românească ceace a contribuit mult la succesul ei.

Ar fi păcat ca dl Papilian să nu-și refacă această lucrare, plină de atâtea calități de preț.

Interpretarea a fost susținută într'un ritm plin de vioiciune. D. Braborescu directorul de scenă a văzut just ceace autorul a *intrecăzut* numai.

Mușcata din fereastra

Față de lucrarea concepută în cadre atât de largi, a dlui Papilian, comedia dlui V. I. Popa se situează la polul opus. Subiectul și acțiunea ei sunt mărunte până la banalitate. Înțelegem prin acestea frământarea inv. Grigore a soției sale și a preotului prieten al familiei în jurul măritişului fetei lor. Căci cu toată autorul ar fi vrut să pună în centrul piesei ideea de fatalitate: „așa mi s'a întâmplat mie, așa se va întâmpla și urmașilor mei”, aceasta însă nu este o idee *activă* a piesei, aripile căreia să le simțim încontinuu fâlfâind deasupra frământărilor personagiilor. Dacă ideea aceasta, profund românească, ar fi fost demonstrată artistic într'o largă amplitudine am fi avut o operă de mare valoare.

Autorul a văzut admirabil un mediu patriarhal dela țară. Piesa este un peisagiu omenesc foarte viu. Culoarele sunt însă prea puține și prea se repetă la infinit. Acțiunea n'are nici o gradatie, își pare că ar putea dura până dimineata.

Din murmurul plăcut la început, dar mai apoi monoton al acestei ape desprindem două personaje, cari sunt adevăratele pietrii prețioase ale piesei. Bătrânul învățător Grigore cu firea lui nehotărîtă, ușor inflamabilă, dar totuși atât de bună; și pe fiul lui Genică, un drac de băiat cu inteligență scăpărătoare și neadormită (asemănător în multe privințe cu Olguța din *La Medelenii* lui Ionel Teodoreanu).

Dintre interpreți de remarcă d. Mișu Ștefănescu, V. Vasilescu și ds. Nunuta Hodos. E de dorit să se știe rolurile mai bine.

SOCIETATEA DE MÂINE

REVISTĂ BILUNARĂ PENTRU PROBLEME SOCIALE ȘI ECONOMICE

Director : Ion Clopoșel

Redacția și Administrația :
CLUJ { Calea Victoriei 51. TELEFON : 308
 { Piața Unirii No. 8.
CLUJ, 15 Noembrie 1929

Anul VI N-rul 24.

Un exemplar ; Lei 30

Industrializarea mijloacelor de producție

Suntem în preajma realizării unui mare deziderat al economiei noastre naționale: înființarea creditului agricol în suma cât mai apropiată de cifra reclamată de nevoile agriculturii. Cu exactitate nu se poate cunoaște această cifră, pentru că ne lipsește o evidență concentrată și fidelă: suprafețele terenurilor sunt variate după ținut și natura proprietății, iar felul culturii, intensive ori extensive, este iarăși felurit. Abia după ce vor fi desfundate resursele noi pentru intensificarea culturii agricole, ne vom putea face o idee mai corespunzătoare necesităților imperioase ale celui mai de seamă domeniu de activitate din viața statului român întregit.

Asupra unei împrejurări toată lumea este de acord: în afară de actul împroprietăririi, nedesăvârșit nici el pretutindeni, nici o mare efortare nu s'a înregistrat în favoarea problemei agrare. Economia câmpului se face în făgașul tradițional și cu uneltele moștenite. Rar ici-colo, în satele mai bogate din mănoasele văi ale Oltului, Târnavelor, Murășului și din întinsele șesuri din vechiul regat și Banat, s'a operat primenirea cu mașini moderne ce au înlocuit cultura brachială și animală atât de obositoare și de puțin producătoare.

Suprafețele agrului românească atiază după motocultură dezvoltată, care să stoarcă solului rod încincit ori înzecit. Modernizarea este așteptată. Pentru că primitivismul cere osteneți mari fără contravaloarea în raport onorabil cu cheltuiala energiilor fizice.

Dacă intervenția statului a fost legitimată în împroprietărirea cultivatorilor de pământ pe suprafețele expropriate dela marii posesori de bunuri rurale, nu mai puțin justificată este o a doua intervenție, în urmare firească: înzestrarea împroprietărilor cu inventar agricol prin organizarea unui credit în rațiune directă cu mărirea nevoilor de inventar. Credit de lungă

durată și ieftin. Credit constituit din disponibilitățile pieței interne și din atragerea capitalului străin.

Sporul de producție agricolă își vedează apoi o seamă întreagă de efecte salutare, de influențe binefăcătoare atât asupra gospodăriei plugărești, cât și asupra pieței și puterii de afirmare a statului. O țărănime prosperă va introduce reforme de locuinți mai igienice, de traiu mai bun, de exigențe înmulțite, de consumație superioară. Acest ultim rezultat va determina o animare a târgurilor, un schimb în tempo mai accelerat al mărfurilor și va înrăuri industria care este în funcțiune de capacitatea de consumare a populației. Reviviscenta agricolă este pendentă de uneltele livrate de industrie. Ajungem deci la miezul temei noastre: nu e posibil progres fără industrializarea mijloacelor de producție. Proprietatea agricolă e atârnată de tehnicizarea perfecționată, de introducerea fabricatelor mașinismului celui mai modern. Industrializarea face apel nu numai la forța fizică, ci și la intelect. Mânuirea pieselor, cari înlocuiesc puterea brațelor prin forța motrice, pretinde un grad superior de cunoaștere. Foloasele din urmă le trage statul, care este expresia generală a raporturilor de bunăstare și posibilităților de muncă.

Dacă factorul agricol deține un rol atât de predominant în organismul statului, atunci e de dorit, ca efortul investițiilor să nu fie lovit de discontinuitate, ci să fie tenace, laborios, perseverent. Fiecare an să aducă străduință nouă în mărirea creditului pentru intensificarea culturii pământului, pentru industrializarea uneltelor de lucru.

Dacă începutul creditului agricol se face cu 2 miliarde, guvernele să continue ferm înzestrarea o serie de ani cu câte 2 miliarde până ce vom atinge un grad cât de mic de saturație. Inepuisabil este tără-

mul transformațiilor de caracter agrar.

Împroprietărirea este abia un început. Investițiunile și îmbunătățirile se succed gradat și atârână de politica hotărâtă și consecventă de creațiuni a guvernelor. Lăsată de capul ei, biata noastră populațiune agrară tânjește, se frământă pe loc desorientată, fără ieșire și fără orizont, deoarece rentabilitatea săracă a economiei rurale a fost demonstrată an cu an. Nu într'o zi se produce o schimbare esențială în înmulțirea și valorificarea produselor, ci printr'o stăruitoare politică de stat.

În țări libere cu trecut de secole se dă problemei agrare o tot mai mare atenție și se votează dotații foarte importante pentru secarea bălților, pentru drenaj, pentru irigații, pentru electrificare, pentru descenclavarea (suprimarea enclavelor, izolărilor) regiunilor muntoase, pentru cultivarea câmpurilor de potasă. Exemplul Italiei, Franței și Germaniei este mult grăitor și edificător.

Și chiar dacă creditul agricol român într'o bună zi ar atinge acel ipotetic grad de saturație în ce privește propriu zis arătorul, două noi domenii i se oferă pentru a nu se opri locului: exploatarea forestiere și miniere. România este o țară de multe și fecunde posibilități de dezvoltare. O industrializare bine condusă asigură nesecate izvoare de muncă și progres.

Totul atârână de concepția limpede despre nevoia industrializării și de voința trecerii în câmpul faptelor. Problema industrializării este însăși problema democrației noastre agrare, pentru că rezolvirea celei dintâi duce în mod succint la împlinirea celei din urmă.

În măsura în care se desăvârșește independența morală prin independența materială, se înfiripează și consolidează regimul democratic întemeiat pe o conștiință ce tățenească liberă și curajoasă.

Ion Clopoșel

Zece ani de activitate ai clinicei, oftalmologice din Cluj*)

Domnilor,

Actualii și foștii asistenți ai acestei clinici au găsit că este cazul să comemorăm astăzi primul deceniu de muncă oftalmologică românească la Fac. de Med. din Cluj, prin lecțiunea de deschidere a cursului din acest an.

Ei mi-au exprimat dorința de a condensa în această lecțiune: atât amintirile trecutului nostru științific apropiat, cât și directivele pe cari cred că trebuie să le aibă de aci înainte învățământul și munca oftalmologică originală la această universitate.

Dorința excelențelor mele colaboratori, de a vă înfățișa bilanțul activității noastre trecute și perspectivele de viitor ale specialității noastre în cadrele acestei universități, o găsesc cât se poate de legitimă și cu atât mai mult cu cât ea corespunde unei gerințe a propriului meu suflet. Este în adevăr cât se poate de interesant de aflat, dacă ultimul deceniu a însemnat ceva pentru existența studiului oftalmologiei la Universitatea din Cluj, dacă și întru cât acest studiu a suferit influența evoluției oftalmologice în general și dacă pe firamentul înstelat al oftalmologiei, modesta muncă a clinicii noastre a reușit să însemneze măcar o discretă scânteiere de meteor. Iar dacă analiza obiectivă a trudei clinicii noastre din ultimul deceniu va evidenția cel puțin o aspirațiune de înălțare, socot că va fi

*) InSTITUTELE UNIVERSITARE DIN CLUJ își serbează rând pe rând împlinirea întâiului deceniu de activitate. Adevărate sărbători ale triumfului spiritului românesc. Toate pregătesc sărbătoarea cea mare a Universității, care s'a amănat pentru primăvară, când se va desfășura cu tot fastul ce se cuvine înaltei instituții. — În numărul dela 1 Dec. 1928 al revistei noastre, în care comemoram, în cadre modeste, împlinirea unui deceniu de la unire, ne-am oprit și la activitatea cătorva dintre institutele noastre universitare. Am promis acolo să continuăm și cu altele. Astăzi ne facem o plăcută datorie de a publica cuvântarea comemorativă a directorului Clinicii oftalmologice, dl prof. Dr. Michail. Este o emoționantă confesiune a luptei pentru progresul științei și pentru vindecarea suferințelor celor mulți, săvârșită sub lumina d-sale conducere, în cursul celor zece ani de activitate românească a Clinicii. Vom reveni în numărul viitor cu amănunte statistice, din cari se va putea vedea opera științifică și socială îndeplinită de tânăra instituție.

Red.

foarte interesant pentru toți să expun în linii generale: concluziile practice cari rezulta din această muncă și prin urmare directivele ce urmează să le aibă de aci înainte studiul oftalmologiei la această facultate.

Pentru ca dv. să înțelegeți însă mai bine activitatea și conduita noastră didactică și științifică din ultimul deceniu, simt nevoia să vă fac să defileze pe dinainte o serie de impresii, de evocări și de amintiri, cari cred că vă vor face să surprindeți mai viu filiațiunea gândirii și realizărilor noastre, dându-vă astfel posibilitatea să descifrați mai lămurit legătura dintre trecutul nostru sufletesc și științific mai îndepărtat cu acel al ultimului deceniu.

Nu pot uita așa dar că, venind acum 10 ani, ca cel dintâi profesor român de oftalmologie al Fac. de Med. din Cluj, am adus cu mine un întreg bagaj de sentimente și de pregătiri științifice.

Sentimentele ce aduceam cu mine se zbateau încă neprecis definite în inima mea; și cum nu s'ar fi zbatut astfel, când biata mea inimă tânără căuta să-și găsească punct de sprijin în împrejurări noi, pline de necunoscut și de surprize.

Ceeace simțeam, după ororile războiului, zvâcnind lămurit în inima mea erau totuși: o mare dragoste de de semenii mei, o pasiune pentru profesia mea și o dorință nespūsă de a fi folositor în cel mai înalt grad la locul ce mi se încredințase.

Cu acest complex de sentimente, înfășurate într-o emoție pe care abia mi-o putem stăpâni, am pășit la 15 Noembrie 1919 pragul acestei clinici, în care din acel moment am devenit șeful.

Dela primul contact cu această clinică am simțit totuși cum noi sentimente încep să-mi năvălească inima, ridicându-se pe un plan pe care până atunci nu-l ocupaseră încă.

Asistentul maghiar care îmi preda clinica în acea zi, mi-a cerut în chip neașteptat să-i încredințez inventarul ei. Să-i încredințez inventarul clinicii? În vederea unei reluări apropiate, pe care ei atunci o credeau încă posibilă? Un surâs blând mi-a fluturat atunci pe buze și nimeni din jur n'a surprins năvala de sânge care îmi răscolea inima, la gândul că stăpânii de ieri se mai îndoiau încă, că stăpânii de azi, de mâine și de totdeauna

de aci înainte, în casa noastră, nu vor putea să mai rămână alții de cât noi.

Atunci, mai lămurit ca oricând, am simțit datoria sfântă de a sădi pe ogorul ardelenesc, în palma de pământ a acestei clinici, în afară de știința oftalmologiei și inima mea românească.

A doua zi, la 16 Noembrie 1919, intram în această clinică ca șef efectiv. În aceeași zi însă o nouă lovitură se infiea în inima mea vibrantă. Lumea de suferinzi a clinicii, sub influența unor sfaturi nemărturisite, mi-a cerut în bloc și ostentativ eliberarea din serviciu.

Cu ce ne făcuserăm oare noi vino-vați peste noapte ca să îndurăm această nemeritată conduită a bolnavilor?

Mi-am dat atunci seama, că glasurele oculte au profitat în chip trecător de șovăiala naturală a bolnavilor, șoptindu-le pătimaș îndemnul la neîncrederea în priceperea noului personal românesc. Discreditul nejustificat aruncat priceperii românești ne-a întâmpinat deci chiar în pragul acestei clinici, iar inima mea a sângerat atunci din nou la schițarea acestui gest necolegal.

Situația îmi era atunci cu atât mai critică, cu cât clinica începea activitatea sa românească cu un personal didactic ajutor alcătuit din studenți complet neinițiați în specialitate, în așa fel că, sarcina de specialist cădea pentru moment în întregime asupra mea.

La acest personal ajutor studențesc și ardelenesc, pe care îl vedeam pentru prima oară, am deslușit însă priviri atât de încrezătoare în mine, atât de pline de dragoste și atât de dornice de a mă seconda devotat, în cât am uitat, repede durerea ce mi-o pricinuiseră neîncrederea inițială, instigată, a bolnavilor și ne-am pus cu toții la muncă plină de râvnă, în așa chip că într'un timp neașteptat de scurt clinica a reintrat în făgașul său obișnuit de funcționare.

Amintirea privirilor primilor mei asistenți, din prima mea zi de șef, de acum 10 ani, o păstrez și astăzi adânc întipărită în inima mea. Ea a fost aceia care, în mod fericit, a stabilit chiar dela început un curent de simpatie și apoi de iubire reciprocă între mine și ei. De atunci acest curent de dragoste reciprocă s'a menținut nealterat până astăzi, din generație în generație de asistenți. Acest sentiment a îndemnat pe acei dintre ei, căroră împrejurările le-au permis, să vină să asiste astăzi la comemorarea celui de al 11-lea al meu început de curs și tot acest sentiment este

270
319

acela, care a indemnât pe actualii mei asistenți sa alcatuiască acel frumos volum omagial pe care mi l-au dăruit zilele trecute și pentru a cărui realizare le exprim și aci mulțumirile mele pline de o adancă emoție.

Tinerilor și harnicilor mei asistenți ardeleni și muncii lor devotate, dela chiar inceputul carierei mele profesionale, datorez mai ales astăzi dragostea care mă leaga de pământul și lumea ardelenescă.

Dar în clinica mea au găsit totdeauna loc ca asistenți nu numai tinerii ardeleni muncitori, ci și tinerii romani din toate provinciile românești ca: Banatul, Bucovina, Basarabia și Vechiul Regat. Toți la un loc, din toate colțurile țării, muncind cu toții în acelaș gând și mângâind cu toții acelaș ideal românesc, am ajuns să ne iubim cu toții, să ne respectăm reciproc pentru partea noastră de muncă și să ajungem astfel, ca pe micul domeniu al clinicei noastre să facem să dispară orice urmă a uriosului regionalism, care nu mai poate perzista astăzi de cât ca o meștehă politică întârziată a țării, dar nici decum ca o piedică pusă în drumul evoluției științei noastre naționale.

Și pentru a complecta tabloul sentimentelor cari mă țin sub farmecul lor dela momentul transplantării mele de pe pământul vechiului regat, unde mi-am petrecut tinereța înflorită, aci pe ogorul ardelenesc unde îmi împlinesc maturitatea luminată de experiență, țin să mai adaog o notă. Acum un an, un medic, înalt demnitar, care mă cunoștea încă din vremea școlărității mele universitare, mă întreba mirat cum am putut să consimt la exilul meu definitiv la Cluj, cu tot mirajul catedrei universitare? Acel om nu înțelegea nimic și nu putea să înțeleagă nimic din toată frământarea sufletului meu.

Mirajul catedrei universitare? Dar este oare catedra universitară un simplu miraj, atunci mai ales când este așezată aiurea decât la București?

Catedra aceasta ca și celelalte este un amvon, dela care nu se predică o religie seacă, ci una plină de ceace omenirea are mai vibrant: religia vieții, a vieții pe care trebuie să ne trudim a o răpi cât mai îndelungat neantului și mai ales durerii sub toate formele. Aceluia care simte în el darul sfânt ce animă pe preotul unei astfel de religii îi este indiferent dacă predică de pe un amvon aurit, sau de pe o simplă treaptă de scândură nerândelită. Un astfel de insu-

fleit nu dorește de cât un singur lucru: să-și predice credința lui.

Exilul meu? Dar poate oare fi numit un exilat acel ce-și înfrige existența cu rădăcini adanci într'o lume în care el nu vede decât dragostea tovarășilor de muncă și munca care rodește? Exilatul este un suferind care oftează neconținut după colțul de lume ce lui i se pare că i-ar aduce fericirea. Dar când fericirea, fericirea care rezultă din plăcerea muncii fructuoase și din aceia a dragostei semenilor o ai în preajma ta, nu este oare o nehibuire să alergi după chimere înșelătoare?

Nu, d-lor, catedra universitară ce ocup nu este pentru mine un miraj, iar pe pământul ardelenesc mă simt ca și pe pământul copilăriei mele veșele și înșorite.

Și acum, d-lor, fiindcă cunoașteți limpede bagajul sentimentelor cu cari am venit acum 10 ani la Cluj, cât și evoluția acestor sentimente în decursul timpului trecut, permiteți-mi să vă expun în liniamente generale: educația și concepțiile științifice cu cari am pornit pe drumul meu de propovăduitor. Am venit aci ca produs al școlii românești de medicină din București și consider ca o întâmplare fericită faptul de a-mi fi făcut întreaga mea ucenicie oftalmologică sub egida primilor doi maștri ai oftalmologiei românești dela București, adică a prof. N. Manolescu și a prof. G. Stănculeanu.

Prof. Manolescu reprezintă ca oftalmolog în cadrul medicinei românești a trecutului o personalitate de un pronunțat relief. El impunea atât prin inteligența sa extrem de vie și născocitoare, cât și prin abilitatea sa operatorie rară. Agerimea spiritului său oftalmologia datorește astăzi o serie de inovațiuni operatorii de primul rang, printre cari citez în prima linie: periajul în trachom, extracția cataractei cu smulgerea capsulei anterioare și iritomia à posteriori. Dacă n'ar fi imaginat decât aceste 3 operațiuni de importanță capitală și încă ar fi fost de ajuns să i se încoroneze opera cu laurii unui mare chirurg. Dar prof. Manolescu a fost și un mare maestru. Cine l-a văzut vreodată operând și-a putut da seama imediat, fără chiar să fie specialist, că în mâinile acestui mare operator, cu toată masivitatea sa fizică, cuțitul executa jonglerii surprinzătoare.

Operațiile lui lăsau totdeauna impresia unor adevărate nimicuri, a unor simple jocuri de copii. El a avut intuiția clară că secretul marilor suc-

cese operatorii se datorește simplificării gesturilor operatorii și cu talentul lui neasemuit a știut totdeauna să simplifice totul la maximum.

Prof. Manolescu trebuie deci cu drept cuvânt să fie considerat ca părintele chirurgiei oculare românești, nu numai grație spiritului său inovator și tehnicii sale chirurgicale minunate, dar și grație împrejurării că aproape toți oculiștii operatori români de astăzi sunt direct sau indirect opera lui.

Din nefericire, împrejurări diverse ca: numeroasa sa clientelă, ocupațiile sale politice cu toate însărcinările ce au decurs din ele, cât și moartea sa bogată operă scrisă. Moartea însăși l-a surprins la birou, cu tocul așezat pe sfârșitul primei pagini a unui tratat de oftalmologie pe care începuse să-l scrie. Ce operă măiastră și plină de experiență luminată a pierdut astfel oftalmologia în general și cea românească în special! Generații de oculiști de-a rândul, ne căznim acum în urmă să scoatem la iveală din vrafal revistelor prăfuite ale trecutului scânteele sale de spirit creator oftalmologic, pe cari el le-a risipit cu multă dărnicie și cu prea puțină grijă de ceea ce a creiat.

Prof. Stănculeanu este cel de al 2-lea stâlp al oftalmologiei românești și este pentru mine, mai presus de toate, fostul meu maestru. Adăpat în tinerețe ani dearândul la isvoarele oftalmologiei din apus, păstrând neconținut în urmă ca profesor contactul științific apropiat cu toți maștrii moderni ai oftalmologiei, cari erau pretenii săi personali, Stănculeanu a reușit, grație unei munci formidabile, să-și apropie o cultură medicală generală excepțională și una oftalmologică de primul rang. În el a vibrat puternic ca și la Manolescu coarda operatorie a oftalmologiei, iar spiritului său cercetător, veșnic nemulțumit și neconținut în căutarea unui mai bine, datorează azi oftalmologia cea mai perfecționată metodă operatorie a cataractei, adică extracția cataractei în capsulă, cunoscută pretutindeni sub numele de operația lui Stănculeanu. Ultimul congres internațional de oftalmologie, din cursul acestui an, dela Amsterdam, a asistat sedus de frumuseța, eleganța și ușurința tehnică a operației lui Stănculeanu, pe care prof. Elschnig dela Praga a făcut, să ruleze în film cu numele românesc al lui Stănculeanu. Pentru această admirabilă operațiune cât și pentru altele, Stănculeanu a

imaginat instrumente noi, cari figurează astăzi cu numele său în toate cataloagele fabricelor străine de instrumente.

Dar Stănculeanu nu a fost numai un operator plin de imaginație fertiă. Spiritul său științific, alimentat de tehnica laboratoarelor, l-a atras frenetic și către cercetările de ordin clinic și anatomo-patologic. Pe această nouă cărare el a căutat tot timpul să îndrepte pașii personalului său ajutător, iar clinica oftalmologică dela Spitalul Colțea din București, cu laboratorul său încă de pe atunci minunat organizat, au format în tot timpul conducerii sale centre active de studii și de cercetări originale, cari au constituit pe vremea sa tot atâtea titluri de glorie ale acelei clinici.

Stănculeanu păstrând deci directiva clinică și operatorie a oftalmologiei, inițiată de prof. Manolescu, a îmbogățit-o cu proeminente puncte originale, dându-i în același timp un pronunțat caracter științific cu deosebire în domeniul anatomo-patologiei.

El poate fi deci considerat atât prin imensa sa activitate publicistică oftalmologică, cât și prin directiva generală ce a dat lucrărilor apărute în clinica sa, ca un continuator fericit al lui Manolescu în materie operatorie și ca părintele real al oftalmologiei științifice românești, care sub impulsul său a luat o accentuată nuanță anatomo-patologică.

Adăpat la școala acestor 2 maestri, ani de-arândul înainte de război, nu puteam la rândul meu de cât să fiu direct și puternic influențat de viguroasa lor personalitate științifică.

Am păstrat deci dela amândoi gustul operațiilor oculare și pasiunea pentru gesturile operatorii simple, precise și pline de eleganță. Aceste puncte au constituit și vor continua să constituie doctrina mea operatorie de mâine, iar în spiritul ei au crescut și vor trebui să crească și de aci înainte toate generațiile de oculiști români ce vor ieși din această clinică.

Dela Stănculeanu însă am mai păstrat pasiunea cercetărilor oculistice clinice minuțioase și dorința de a pătrunde în intimitatea proceselor patologice oculare prin studiile anatomo-patologice. Grație lui am învățat plăcerea studiilor microscopice, el m'a inițiat în tehnica cetitului științific fructuos și tot lui datoriez tehnica publicațiilor științifice. El m'a învățat să birui dificultățile ce par de neînvins, m'a luminat prin exemplul

său că misterul succesului constă în persistența în munca și mi-a dovedit cu strălucire ca nimic nu este imposibil unei voințe tari și luminate.

Prieteniei sale devotate datoriez ridicarea mea din masa anonimă studentească, iar această prietenie m'a mai arătat, că nu poate să existe un mare savant dacă nu este dublat de un mare om de inimă.

Iar acum, dior, când cunoașteți alături de bagajul meu sentimental și pe cei științific cu care am venit acum 10 ani la Cluj, este timpul să arăt ce am ținut să reanzez eu la rândul meu în această clinică, pentru a vă putea lăsa să întreveți ce am de gând să realizez de aci înainte.

Activitatea mea a căutat, în acest răstimp, să realizeze o serie de deziderate de ordin moral și altele de ordin științific, pe cari le consider eu o egală valoare.

Din punct de vedere moral, am ținut foarte mult să creiez în clinica noastră atmosfera amicală, de încredere reciprocă, în care am trăit pe vremuri ca asistent al clinicii oftalmologice dela Spitalul Colțea, grație căreia păstrez și astăzi acolo prietenii mari, vechi și indisolubile, pe cari nu o singură dată le-am pus în mișcare spre folosul asistenților mei, de aci.

Am dorit și doresc necontenit ca clinica noastră să fie o adevărată republică a ideilor, în care părerile de orice fel să fie liber și curajos exprimate. Libertatea de gândire în general și de exprimare a gândirii științifice în special, cred că este o puternică unealtă de progres a unei instituții universitare.

Nu pot admite cu nici un chip concepția unui mare maestru care spunea că: „în clinica mea numai eu sunt savantul”. Un șef nu este un semizeu de necontrazis și apoi istoria ne povestește, că însăși zeli făceau deseori greșeli și dintre cele mai mari.

Toată activitatea noastră clinică trebuie să fie însuflețită de un profund sentiment umanitar, creștinesc. Datorăm bolnavilor noștri nu numai simpla îngrijire medicală rigidă, ci și dragoste, căci nu ne încredințază ei mâinilor noastre bunul lor cel mai de preț și uneori unicul, adică grija sănătății lor? Dragostea de bolnav însemnează între altele: cercetare minuțioasă, îngrijire lipsită de ușurință, de neglijență și de brutalitate, apoi îngăduială și protejare.

Să nu uităm niciodată că bolnavul nu este un cobai de experiență și față de fiecare bolnav să ne purtăm cum

ne-am purta față de persoana cea mai apropiată și mai dragă nouă.

Din punct de vedere științific am înțeles să indemn necontenit personalul clinicii mele să-și dobândească o cultură medicală cât mai întinsă. Oculistul trebuie necondiționat să-și îmbogățească cunoștințele medicale generale și speciale, fiindcă un specialist care rămâne cantonat în granițele specialității sale nu va înțelege prea mult din sufletul ei și nici nu va putea fi de folos celorlalți specialiști.

Activitatea mea științifică cât și aceea a asistenților mei actuali, printre cari citez, în primul rând pe Vancea, Glăvan, Chindier, Bendescu, demonstrează zilnic tot mai mult tendința noastră de a ataca tot mai energic subiecte de graniță între specialități.

Perzistența noastră pe această cale a atras atenția colegilor noștri dela celelalte clinici, cari au înțeles profitul ce-l pot trage din colaborarea noastră și astăzi consultațiile noastre gratuite sunt pline de bolnavi trimiși de restul clinicilor, cari cer să fie luminate în cercetările lor de lumina cercetărilor noastre.

Conformându-mă aceleiași tendințe susțin și practic în limitele posibilității extinderea terenului limitat afectat azi chirurgiei oculare. Nu înțeleg pentru ce într'un viitor apropiat, întreaga chirurgie estetică a feței, chirurgia sinurilor și chiar chirurgia craniană, nu ar putea să intre de-adreptul în domeniul chirurgiei oculistului?

Acesta este motivul pentru care am reușit cu deplin succes să realizez până acum: o parte a chirurgiei sinurilor secundând pe colegul prof. Predescu și o parte a chirurgiei craniene ajutând pe prietenul meu, dr. A. Rădulescu, ambii 2 chirurghi de o abilitate operatorie recunoscută. Cine deci mă va opri, ca într'un viitor foarte apropiat, să nu creiez în clinica noastră o secție a chirurgiei craniene, secție care cu siguranță că va mări aportul științific al specialității noastre.

Păstrând gustul cercetărilor anatomo-patologice dela Stănculeanu am dat o mare extensiune acestor cercetări chiar dela începutul conducerii noastre.

Păstrând gustul cercetărilor anatomo-patologice dela Stănculeanu am dat o mare extensiune acestor cercetări chiar dela începutul conducerii noastre. În clinica noastră nu există piesă anatomică inutilă. Totul se colectează, se cataloghează, se secționează și se studiază în raport cu clinica. În chipul acesta se pot descoperi piese anatomice rare, cari în parte au și fost obiectul publicațiilor de până acum ale clinicii și o parte din aceste piese

au servit chiar la ilustrarea de tratate străine.

Înțelegând spiritul modern al anatomiei patologice, am căutat să-i dăm și în domeniul nostru caracterul experimental. Lucrările ce am publicat deja și sunt în curs de publicare în colaborare cu Vancea asupra: cancerului experimental al ochiului, asupra alterațiilor oculare în cursul intoxicației naftalinice, asupra țesutului reticulo-endotelial al ochiului, etc., sunt tot atâtea cercetări cari învederează tendința de viitor a clinicei noastre în acest domeniu.

Un domeniu cu totul nou pe care cercetările clinicei noastre au început să pășească în ultimii ani este acel al biochimiei și al fiziologiei cu aplicațiuni la oftalmologie. Evoluând în pas cu mersul actual al medicinei generale, clinica noastră a ajuns să fie dintre puținele, chiar în comparație cu cele din străinătate, care să fie preocupată de asemenea probleme.

În acest domeniu clinica noastră are meritul de a fi o inițiatore, iar lucrările sale au avut darul să intereseze centrele științifice străine, cari ne-au controlat, ne-au confirmat și la urmă chiar s'au inspirat din lucrările noastre. Este destul să amintesc că împreună cu Vancea am atacat în această direcție chestiunea: rolului ochiului în metabolismul colesterolului, rolul glutatationului în patologia oculară, chestiunea secreției interne a glandei lacrimale, pentru a vă da seama de numeroasele probleme de oftalmologie cari cu siguranță că vor fi deslegate în viitor prin concursul biochimiei.

Schițând în liniamente generale directivele noastre științifice trecute și viitoare, țin să mai adaog că, înțeleg să creiez clinicei noastre o colecție de material documentar cât mai bogat și cât mai bine clasat.

Acest material va contribui și el la creierea unei tradiții științifice. Clinicele noastre au de sigur nevoie să-și înceapă construcția acestei tradițiuni, cu deosebire aci în Ardeal și cât mai grabnic. O clinică fără documente este ca o țară fără istorie. Știința românească bazată numai pe o tradiție de muncă valorificată va putea să apară demnă în fața surorilor sale străine. A nu avea această grijă zilnică este a dezerta din tranșeele frontului cultural românesc.

Terminând această expunere de vederi țin să evidentiez faptul că, prima decadă a muncii oftalmologice dela Cluj reprezintă numai suma eforturilor depuse pentru a ne recunoaște puterile noastre creatoare. Acest exa-

Funcționarii din Ardeal

O comparație instructivă

Doriam mult să cunoșc statistic situația funcționarilor noștri publici din Ardeal.

La zece ani dela unire aveam datoria să facem acest bilanț. Dar, la noi, acest lucru e foarte greu. Știam că, n'o să-mi isbutească în măsura în care aș fi dorit. Știam, că n'o să pot ajunge în posesiunea tuturor datelor de cari aveam lipsă. Dar totuși am încercat.

M'au interesat, mai deaproape, funcționarii publici administrativi și financiari. Aceasta din motivul, că în mâna lor sunt cele mai importante resorturi din viața obștească: administrația comunală și banul public. M'am adresat, în consecință, prefecturilor de județ și administrațiilor financiare. N'am primit răspunsuri decât dela 13 județe — și dela 7 administrații financiare. Tabloul ce-l dau mai jos e, din acest motiv, incomplet. Cu toate acestea e instructiv.

JUDEȚUL		Funcționari financiari			
		Români		Neromâni	
		1919	1928	1919	1928
1	Bihor	35	156	280	73
2	Caras	—	88	—	16
3	Mureș	15	84	179	68
4	Făgăraș	—	35	—	22
5	Satu-M.	25	100	195	79
6	Treisc.	—	20	—	56
7	Odorheiu	25	36	47	70
TOTAL		100 12 ^o / _o	519 55 ^o / _o	701 88 ^o / _o	384 45 ^o / _o

momentul preluării, ci mai târziu) 2914 funcționari, dintre cari erau: 913 (31%) români, 2001 (69%) neromâni. În 1928 aveam 2380 funcționari, dintre cari erau: 388 (58%) români, 992 (42%) neromâni. Adică: funcționarii români s'au ridicat, în intervalul 1919—1928, dela 31% la 58%, iar funcționarii neromâni au scăzut, tot în acest interval, dela 69% la 42%.

Funcționari financiari am avut (în 7 județe) în 1919 — 801 funcționari, dintre cari erau: 100 (12%) români, 701 (88%) neromâni. Iar în 1928 erau: 903, dintre cari 519 (55%) români, 384 (45%) neromâni. Adică: funcționarii români s'au ridicat, în intervalul amintit, dela 12 la 55%, iar funcționarii neromâni s'au scoborit dela 88 la 45%.

Deși nu avem date, decât dela 13 județe, totuși putem trage o concluzie generală aproximativă. În administrația județeană și comunală funcționarii români reprezintă astăzi cam 60%, iar cei neromâni cam 40%.

În administrația financiară procentul funcționarilor români e ceva mai mic. Aici avem, cu aproximație 50% români față de 50% neromâni.

Se poate pune, acum, întrebarea: are ceva importanță cunoașterea

JUDEȚUL		Funcționari administrativi			
		Români		Neromâni	
		1919	1928	1919	1928
1	Bihor	223	231	511	104
2	Caras	—	152	—	40
3	Ciuc	19	33	67	56
4	Cluj	132	157	132	71
5	Mureș	52	88	84	70
6	Făgăraș	78	63	76	42
7	Satu-M.	26	81	302	67
8	Severin	272	237	252	108
9	Târnava-Mare	22	75	167	120
10	Timiș-T.	—	54	—	17
11	Treiscaune	23	51	118	98
12	Turda	40	122	189	67
13	Odorheiu	26	44	103	132
TOTAL		913 31 ^o / _o	1388 58 ^o / _o	2001 69 ^o / _o	992 42 ^o / _o

În cele 13 județe, dela cari am primit date, aveam în 1919 (nu în men sumar de conștiință, ne arată, că trebuie să persistăm în optimismul cu care am luat asupra-ne conducerea acestei clinici și că abia odată cu des-

chiderea cursului de azi înțelegem să pășim cu tot avântul pe ogorul creațiunii științifice originale.

Dr. Michail

Cum trebuie înțeleasă nebunia

statistică a funcționarilor publici? Ce rost are această cântărire numerică?

Statele de astăzi, spre a nu fi numai ficțiuni juridice, trebuie să devină realități naționale. Pentru aceasta sunt două căi: crearea unei omogenități etnice, unde e posibil, ori crearea unei omogenități de atitudine sufletești în statele eteroglole.

Aici în Ardeal avem o structură etnică eteroglotă. Avem minorități, cari au o temelie trainică de existență în cultura și în situația lor economică. A încerca o omogenizare prin desființarea lor etnică, ar fi o încercare zădarnică, aproape utopică. Sunt alte mijloace prin care trebuie să se asigure hegemonia elementului românesc, majoritar etniceste și dominant politiceste.

Aceste mijloace nu trebuie să violeze nici conștiințe, nici interese. Prin procedee civilizate și umanitare trebuie să se creeze o viață publică pacinică, fără fricțiuni la suprafață și fără frământări în adâncime.

Factorul chemat de a crea o viață publică armonică e, în locul întâiu, corpul funcționesc. Funcționarii asigură, prin conduita lor de ireproșabilă onestitate și corectitate, siguranța unui stat mai mult decât ostile înarmate. Din acest motiv statul are datoria de a-și crea, prin selecționare, un corp funcționesc de elită. Acesta ridică, în afară, prestigiul statului și creiază, în lăuntru, armonia interetnică indispensabilă prosperării.

Funcționarii trebuie să ne intereseze, în consecință, sub două aspecte: sub cel al statisticii și sub cel al pregătirii lor profesionale.

Interese naționale și de stat pretind să cunoaștem și statistic corpul funcționesc. Pentru stat, ca abstracțiune juridică, naționalitatea funcționarului e indiferentă.

Nu e însă tot așa pentru stat ca realitate națională. Orice stat național trebuie să își creeze un corp funcționesc omogen ca pregătire profesională și omogen ca naționalitate. În statele cu minorități etnice, cum e la noi, se poate admite, în numele echității cetățenești, o anumită proporție procentuală de funcționari de altă limbă. Acest procent eteroglot, pe lângă aceea că e un factor de conciliare, mai e, în aceeași vreme, și un factor de prețioasă stimulare profesională pentru ai noștri.

Noi, aici în Ardeal, trebuie să

Ca și binele și răul, omul bun și cel nebun pot fi considerați ca niște cazuri particulare ale dualității universale.

Precum știm, universul stă pe principiul dualității sau al contrariului, iar omul bun și nebun sunt contrarii unul altuia precum sunt contrarii: plăcerea-durerii, adevărul-minciunii, frumosul-urâtului, iubirea-ureii, credința-îndoelii, etc. Sau cum sunt contrarii înafara omului: lumina-întunecului, frigul-căldurei, etc.

În lume bunul și nebunul își aduc contribuția adică activitatea lor, dar pe când activitatea celui dintâi este o operă pozitivă planului universal, adică o operă de muncă, creație și progres, activitatea celui de al doilea este o operă negativă, de destrucție, ruină sau regres.

Planul lumei și al universului fiind un plan bun ce evoluează numai spre bine, urmează că și numărul bunilor să întrecă pe acel al nebunilor.

Conflictul activității lor însă constituie o sursă destul de puternică de mișcare, luptă, energie, etc.

Bunul și nebunul sunt extremele scării de sănătate fizică și psihică omenească. Cu toate acestea omenirea nu poate fi împărțită numai în aceste două categorii, și întocmai precum se găsesc intermediarii între cele două extreme ale culoarei (alb și negru), sau ale temperaturii (cald și frig), etc., tot așa și între bun și nebun va fi o scară, dar cu numeroase trepte pe care stau indivizi cari prin sănătatea lor fizică sau psihică se apropie de unul sau de celalalt capăt al scării.

Dar expresiile bun și nebun nu se identifică complect cu buna sau reaua stare de sănătate trupească și sufletească (sau mintală). Ne-am obișnuit să întrebuintăm expresiunile față de acei ce comit acte condiționate numai de starea sufletească. Este nevoie

avem un corp funcționesc al nostru. Nu într'atât ca cifră, cât mai mult ca aspirații și conduită națională.

Funcționarul român trebuie să fie în situația dată, un factor conștient de culturalizare, iar nu numai un factor de executare a ordinelor de sus.

Politica xenofobă dinainte de războiu ne excludea, în mod brutal, din funcțiunile publice. S'a creat

deci, ca, pe lângă considerațiile filosofice de mai sus pentru definiția bunului și nebunului, să aduc și anumite explicații științifice.

Explicația înțelegerii cuvântului bun o cred zadarnică, de oare ce toți acei cari mă citesc cunoscându-se pe sine pot cunoaște și aprecia bunia, mai mult încă, explicând mai la vale nebunia, vor putea prin contrast să valorifice și mai mult părțile bune ale ființei lor.

Nici una din problemele umanității poate nu a trezit un interes mai mare pentru omenire, ca această problemă a nebuniei. Și deși ea a muncit creierul multor generații înainte și după era medicală științifică, totuși se găsesc și astăzi oameni care să o privească ca o enigmă a universului.

Ca multe alte evenimente impresionante, nebunia a îmbrăcat în decursul vremii haina misticismului și cea religioasă. Încetul cu încetul însă, ea desbracă aceste haine, pentru a le lua pe acele ale metafizicii și științei medicale.

Istoria veche ne amintește de așa numitele cazuri „de posesiune“, vindicate prin intervenții divine sau ale unor vindecători sacri.

La egipteni, evrei, greci și romani se onorau în mod cu totul solemn și religios: epilepticii, debiliile mintali precum și acei cu trepanații ale craniului.

Astăzi încă astfel de solemnități au loc la unele popoare inculte din Africa, Asia și chiar America.

Istoria evului mediu este plină de fapte înspăimântătoare, care stabileau intervenția diavolului în halucinațiile și delirurile nebunilor, iar barbaria procedeele terapeutice (în special schingiuirile și uneori arderea pe rug) a subsistat până după epoca renășterii.

Dar chiar în plină epocă a pozitivismului modern, pe la sfârșitul sec.

aici în Ardeal un corp funcționesc sovini, pus aproape exclusiv în slujba hegemoniei de rasă. Noi nu nutem urma această politică. Nu ne lasă vremile nouă în cari am intrat, și nu ne lasă spiritul de largă conciliantă al neamului nostru.

Nouă ne trebuie un corp de elită de funcționari români nu pentru a strivi pe alții, ci pentru a ne înțări ne noi în lupta de înălțare culturală.

P. Suci

XVIII, tocmai atunci pe când se afirma în studful naturii spiritul de observație și simțul critic, școala germană în frunte cu Stahl, Heinroth, etc. propovăduia, că boalele spiritului și deci cele mintale ar proveni prin îndepărtarea omului dela, calea religioasă și prin tendința sau inclinația lui spre păcat. Chiar în unele opere medico-psihologice contimporane (la adepții disciplinei americane) se descrie legătura strânsă dintre păcat și boala mintală.

În această epocă contimporană găsim apoi unii moralști și literați, care fie că au fost ținuți sub o educație strict religioasă, fie că doresc o îndreptare socială prin o morală pur religioasă, apropie foarte mult infernul simbolic al nebuniei, de acel viciului și pasiunii. Trebuie să mărturisim că această concepție dantescă a nebuniei, care apropie psihiatrul de directorul conștiinței și psihoterapia de cura morală religioasă, nu este cătuși de puțin vătămătoare societății.

Incontestabil însă, că alienatul trebuie considerat ca o ființă bolnavă și boala lui ca toate boalele oferă o explicație științifică.

Analizându-se mecanismul nebuniei la lumina tehnicii moderne (în special a psihologiei și biologiei), psihiatrul pătrunde cât mai mult în cercetarea gândirii bolnave și prin ea caută să întrezărească structura spiritului omenesc.

Aceste cercetări nu sunt lipsite de interes practic social, de oarece boalele mintale izolează din societate un număr mare de indivizi în pline puteri intelectuale, în plină capacitate profesională. Ori se poate afirma, că o profilaxie psihică individuală, familiară și socială, bazată pe cunoștința profundă a patologiei mintale, va putea într'un viitor foarte apropiat să limiteze progresul nebuniei.

Problema nebuniei însă nu poate fi expusă într'un mod util, decât căutând a separa pe cât este posibil, datele științifice culese de numeroși cercetători de interpretările ce vor să dea acestor date.

Este adevărat, că fiecare din datele științifice (anamnezice, adică a împrejurărilor în care s'a prezentat tulburarea mintală; clinice, adică a simptomelor pe care le prezintă această tulburare precum și cercetările de laborator) conțin în sine o parte de adevăr. Această parte singură nu poate fi însă suficientă pentru explicarea problemei nebuniei așa precum

ar susținea-o cercetătorii unilaterali-zați în cercetările lor.

Pentru a arunca o lumină cât mai clară în mintea publicului asupra misterului sau enigmei nebuniei este nevoie deci, de o explicație sintetică ce ar reuni diferitele teorii tradiționale și moderne.

Încep printr'un fapt cunoscut de toată lumea: acela al rolului ce-l joacă în desvoltarea unei boale mintale terenul adică ereditatea sau moștenirea psihică dela părinți și strămoși.

Incontestabil pentru ca un om să aiureze, să fantazeze, să delireze (cum numim noi) sub o influență ocazională (alcool, boale infecțioase, loviri ale corpului, etc.), trebuie ca el să moștenească un defect psihic, un temperament deosebit, o stare de susceptibilitate constituțională. Și rolul eredității este considerat așa de întins încât chiar paralizia generală a cărei origină sifilitică este recunoscută de toți oamenii de știință, se afirmă că ar lovi în deosebi indivizii, ai căror ascendenți au avut o stare artritică cu arterioscleroză, etc.

Întrebarea logică ce mi s'ar pune, ar fi dacă o persoană fără să moștenească un defect psihic, ar putea sub o influență ocazională puternică să manifeste o tulburare mintală.

S'ar părea că faptul rămâne neîndoelnic pentru anumite loviri ale craniului, boalele infecțioase ce ating în special creierul (encefalita letargică), intoxicările alcoolice, etc.

Există deci alături de indivizi, la care boala mintală este în funcțiune de o moștenire psihică defectuoasă, și indivizi la care boala mintală poate fi dobândită în timpul vieții prin împrejurări care lovesc direct și puternic creierul nostru.

Important este faptul cum unele cauze morale pot ajuta la desvoltarea tulburării mintale.

Remuscările mari, neliniștile, fricele mari care survin de pe urma cataclismelor pământestii (cutremure, inundatii, focuri, etc.) sociale (greve, revoluțiuni, etc.), naționale (războaie), pot ajuta desvoltarea unor tulburări psihice la anumiți indivizi cu o stare de emotivitate sau de afectivitate înăscută.

Un exemplu îl avem din marile războaie unde emoția venită în primele ciocniri cu dușmanul a putut cauza așa zisele psihoze de războiu. Imi amintesc cum în anul 1916 la Tâlmaci am avut doi ofițeri din care la unul tulburarea se prezintă sub o formă delirantă, iar la celalalt sub o formă de stupeoare.

Mari și puternice emoțiuni, excese de plăceri sau dureri, dragoste contrariate, anxietăți însoțite de munca intelectuală (munca în sine este inofensivă când este întreprinsă fără săcăieli sau tracasări), pierderea ființelor scumpe, asupra cărora era îndreptată toată afectivitatea, decepțiuni mari ce urmează iluziilor sau ambițiilor mari, o educație prea largă sau alta prea strictă, etc., pot constitui cauze afective sau morale care înlesnesc izbucnirea unei tulburări mintale.

În special dezacordul dintre tendințele înăscute care constituiesc fondul caracterului unui individ și influențele educative din mediul ambiant (mai ales în epoca adolescenței) pot apăsa în mod deosebit asupra stărei sufletești a unui individ. Nerealizarea aspirațiilor complexe create prin aceste tendințe sau inclinațiuni pot aduce la unii indivizi hiperafectivi tulburări psihice destul de serioase.

Punct important pentru educatorii destinați să cunoască cum se pot deriva sau canaliza astfel de tendințe.

Dar nebunia fie înăscută, fie dobândită nu se poate explica numai prin cunoștințe anatomice și fiziologice. Datele acestor științe sunt importante pentru tulburările mintale câștigate accidental în viață, cât privește însă defectele înăscute (ce pot aduce boli mintale) aceste date nu sunt constante sau chiar lipsesc. De asemenea toate examenele de laborator ne pot arăta la un bolnav mintal un dezechilibru al nutriției organismului, o modificare a umorilor lui, dar aceste alterațiuni se arată deasemenea incomplete, neconstante și nespecifice. Suntem nevoiți deci pentru explicarea problemei nebuniei să facem astăzi încă apel la psihologie, adică la știința care explică operațiunile ce au loc nu numai în centrul conștient dar și în cel inconștient.

Ori în acest din urmă domeniu (al inconștientului) printre multele forțe sau energii potențiale bune găsim și tendințele, inclinațiile sau instinctele noastre rele.

Cât timp centrul conștient este sănătos și ține puternic frânele centrului inconștient, tendințele și inclinațiunile rele vor rămâne în ascunzișul lor sau atunci când se ivesc vor fi frânte și înăbușite. Când însă prin o împrejurare oare care, centrul conștient este tulburat, alterat, când frânele (prin care se ține inconștien-

Democratism octroat

tul) vor fi rupte, tendințele rele înăscute vor eși la iveală, se vor exterioriza prin acte și fapte simbolice, care vor face și pe cei fără cunoștințe de specialitate, să le caracterizeze de inconștiente.

Bolnavul mintal știm, că mai poartă numele de alienat, și tocmai această denumire înseamnă că nebunul recunoaște ceva străin în ceace este el însuș. Alienatul este în adevăr un străin pentru colectivitate. El trăește într'o lume specială pe care o compune după plăcerile sau tendințele sale.. El este o ființă a parte, care duce o viață proprie cu bucuriile și grijiile ei; individualismul său ia forma egoismului atașând totul persoanei sale. Acest din urmă caracter al bolnavului mintal îl recunoaște și Dante în versurile sale când privind nenorociții cari prn voința divină erau pe pragul infernului și nu se ocupau de cât de ei înșiși, se exprimă:

Cacciarli i ciel per non esser men belli, né lo profondo Inferno gli riceve ch'alcune gloria á rei avrebber d'elli. (Divina Comedie cântul III din Infern).

Exteriorizările simbolice ale bolnavului mintal pot, lua formă agitată, deprimată, confuzională, delirantă, etc.

Pentru a complecta sumar explicația științifică dată mai sus nebuniei, este nevoie să se facă și un scurt expozeu al stărilor de boală, cari țin de lanțul care leagă pe omul cu echilibru mintal, de acel cu boala mintală confirmată. Această parte însă va forma subiectul unui articol viitor.

Sibiu.

Dr. Gh. Preda

ABONAȚI

SOCIETATEA

DE

MÂINE

REVISTĂ BILUNARĂ P. PROBLEME SOCIALE ȘI ECONOMICE

Realizarea tuturor posibilităților stă în funcție de spiritul inventiv al omului. Unii utopiști socot, că munca productivă va deveni simplul corelativ al mecanizării progresive. Crearea ființei mecanice destinată să înlocuiască individul viețuitor, preocupă foarte în deaproape știința. Homunculus a încetat a mai fi spectrul viitorului. Unele ziare s'au grăbit să înregistreze știrea, că în Londra se lucrează la o serie de mecanizme, asemănătoare la înfățișare cu omul, prin întrebuințarea cărora se va opera curățirea edilitară din metropola Britaniei.

Câtă perspectivă pentru o fantezie militară mai excentrică! Dacă experiența dela Londra reușește, atunci întreaga apărare națională se reduce la o problemă pur mecanică. Se vor produce toate categoriile armate în serie infinită. Manevrelor vor deveni un plictisitor joc cu butoane electrice, iar războiul se va transforma în tactica pionilor de plumb înșiruiți pe teren cu tot pitorescul imaginației din copilărie. Ironia futuristă poate ricoșa și asupra vieții politice. Se pare natural, că toate resorturile de energie socială să se centralizeze convergent în sfera de influință a unei puteri unitare. Ideia erarhiei dominante stă la baza principială a fiecărui stat. Totuș o deosebire fundamentală de organizare se poate produce acolo unde se desconsideră sursa de emanație a puterii publice. Arta politicei consistă tocmai în a surprinde cele mai substanțiale forme de realizare pentru scopurile sociale — subordonând organizarea vieții de stat voinței colective. Ori, sub cuvânt, că forța centrală e capabilă de o inteligență superioară masselor, se încearcă derivarea puterilor în stat de sus în jos. Se acreditează oarecum senzația mecanizării instituțiilor de stat, grație unei voințe individuale ce s'ar substitui aspiratiunilor colective. Patrimoniul politic al libertăților și drepturilor sociale devine o ficțiune. L'etat, c'est le roi. Inițiativa de afirmare colectivă e smulșă din cercul social și întreaga viață de stat lăncezește, lipsită de avântul progresului. Mecanizarea puterii publice pierde ascendența evolutivă. Stuart Mill criticând concepția „bunului despot“ ajunge la concluzia că efectul inevitabil al guvernării absolutiste este pasivitatea intelectuală a națiunii. Rezultanta feluritelor sisteme etati-

ste evidențiază aspectul divergent al așezămintelor obștești dela o țară la cealaltă. Când fac doi inși acelaș lucru nu ajung la acelaș rezultat. Reforma administrativă dela noi în comparație cu cea din Jugoslavia pare a fi identică în structură. La baza ambelor legi fundametale stă acelaș spirit de descentralizare. Geneza e însă deosebită. De asemeni metoda de aplicare se va bifurca urmând tendințe organice proprii fiecărui stat.

Curentul de largă democrație dela noi a iritat punga doldora a factorilor ce militau pentru păstrarea ideii centraliste în administrație. A curs suficientă cerneală pentru săturarea opiniei publice cu argumentarea poliocventă, că prin noua lege să amenință unitatea națională. Pericolul imaginat a fost accentuat prin descompletearea parlamentului. S'a pervertit cu mult meșteșug înțelesul principiului de descentralizare, cu ideia de autonomizare politică. Agitația încercată însă avea fond mult prea artificial. necum să trezească răsunet în populație. Libertatea de manifestare a curentelor de opinii a verificat pretioasa constatare, că noua orânduire administrativă corespunde așteptărilor generale. Iată siguranța așezământului legiferat prin instrumentul sufragiului liber afirmat.

Impulsul celor mai bune intenții l-au călăuzit și pe regele Alexandru I, când a decretat la 3 Octomvrie 1929 înțroducerea reformei administrative pe bază de descentralizare. Este primul act de o importanță cu adevărat istorică al regimului absolutist din țara învecinată. Prin noua organizare a serviciilor administrative, se pun în aplicare principii de o netăgăduită actualitate. Dat fiind că regimul existent n'are organe politice comunicative, cari să reoglindească în chip fidel curentul de opinii din țară, era necesar, ca noul decret să întrețeașă în proaspătul său așezământ dispoziții cu semnificație pur politică. Numai astfel poate fi interpretată răsbotezarea regatului cu numirea oficială Jugoslavia, în locul vechei formule S. H. S. (Regatul sârbo-croato-sloven). Componentele statului au primit astfel sudura oficială, pentru desmințirea imperativă a oricărei veleități de disociere în stat.

O continuare și mai categorică în aceeaș direcție este decretarea limbei

O săptămână londoneză

Anotimpurile de plumb — Problema încălzitului în dormitoare rezolvită — Charlie oratorul popular — Numai zece minute de fericire

Plumb solid, plumb lichid și plumb în stare gazoasă; flanele

sârbești, drept limbă oficială pe întreg cuprinsul regatului. Ajunși la unificarea lingvistică prin declararea autoritară a dialectelor provinciale, s'a creat în afară aparența unei solidarități naționale definitive. O țară, o limbă, un neam. Marele pericol consistă numai într'aceea, dacă nu cumva eliminarea aceasta expeditivă a diverselor dialecte, cu patrimoniul cultural netăgăduite, va crea un nou focar de fricțiune între popoarele jugoslave în plusul divergențelor de ordin cultural, istoric și religios. Măsura introducerii alfabetului latin ca scriere oficială nu poate potoli pornirile intelectualelor din provincii cari și-au depus comoara gândirii lor în graiul dialectal, aparținător; ca ramurile unui singur pom, aceleiaș tulpine slăve.

Nici împrejurarea pretinsei desrobiri prin sârbi nu poate măguli orgoliul croat. Evenimentele istorice le-am trăit cu toții. Prima prăbușire a rezistenței puterilor centrale s'a produs pe frontul macedonean. Ofensiva din 15 Septembrie 1918, deslănțuită pe culmile Kravitski Kamen, s'a transformat în tăvălugul izbăvitor al sârbilor: Biruința lua din zi în zi proporții tot mai impunătoare, trecând în mers triumfal peste Prilep, Gradsko, Veles, Skoplje, Niș, spre Belgrad, în răstimpul fulgerător de-abia două săptămâni. Temeliile imperiului austro-ungar se clătinară. Principiul autodeterminării popoarelor, lansat de președintele statelor unite Wilson, prinse adânci rădăcini în sufletul națiunilor robite. Cătușile seculare alunecară la pământ. Croații și slovenii se emancipară încă înainte de ce ar fi trecut soldatul sârb granița veche, decretând independența și unirea liberă cu regatul sârbesc. Ziua proclamării solemne a statului sârbo-croato-sloven coincide cu sârbătoarea dela Alba-Iulia din 1 Decembrie 1918. Puterea suverană se zămislise astfel prin pur idealism patriotic al masselor, și, în mod logic, tot acestora le revenea dreptul de-a decide forma de guvernare. Un stat se menține numai prin forța ce l-a generat.

Inercarea unui compromis trebuia făcută între absolutismul centralizator și descentralizarea democrată. Aplicarea reformei administrative ce învedera dacă s'au putut sau nu împăca concepțiile divergente, sau dacă soluțiile date au învrăjbit și mai amar antagonismele existente.

Regatul Sârbiei se împarte în nouă banlăcuri, având în fruntea treburilor publice câte un ban, numit de guvern. La delimitarea teritorială s'a

Plumb. Mă gândesc ce ar face aici poetul Bacovia, care cu nervii lui senzibili a scris în România un volum de versuri cu acest titlu, pomenind de scânduri ude pe cari i se părea că doarme, de ape reci cari plescăesc între pilastrii, de ploii reci cari îngroașă noroaiile din târguri monotone.

Toamna. Bacovia poate fi înțeles uneori chiar în România, dar trebuie să vii în Londra ca să-l înțelegi, în orice zi din Septembrie până în Aprilie, să simți senzația pe care el o evocă, senzația mizeră a strămoșilor cari își clădeau la începuturile erei quaternare, colibe pe locuri sprijinite pe pilastrii.

Plumb. Dacă ar fi însă vorba în Londra numai de un plumb solid pe cari să ți-l închipui ca atare acoperind cerul deasupra capului și zările. Plumb însă găsești aici în toate trei stările. În stare lichidă mai ales: toată lumea poartă aici impermeabile; în stare gazoasă amestecat cu fumul de cărbune:

toată lumea schimbă aici de trei ori pe zi gulerul.

În câteva zile toate vitrinele și-au schimbat aspectul. Toate vitrinele s'au inflamat. Flanele sure, flanele bleu-marin, flanele mauve, flanele roze. „Să-ți cumperi dragă flanele — mă sfătuiește un prieten — altfel capeti reumatism la genunchi, la coaste, la rinichi și eventual chiar la inimă“.

Iată abia în toamna aceasta am reușit să desleg o problemă. Pretutindenea după geamurile prăvăliilor nu vezi decât o bizară sculă cu aiere de spital, făcută din gumă. Ce să spun, o sculă „absolut“ inestetică cu o culoare predominant roșie sau gris. Ce poate să fie mă întrebam adeseori aruncându-i când treceam pe stradă câte o privire chiorășă, ca să nu mă vadă lumea în vreo privință interesată și să creadă cine știe ce...

În ziua cea binecuvântată, când prietenul îmi vorbi despre flanele, se potrivi să fie un vânt cu plumb lichid

avut în vedere în primul rând componenta etnică, și numai în al doilea rând s'a ținut seamă de configurația geografică și de condițiunile economice. Astfel la banlăcul Dunării s'au alăturat întinse ținuturi cu populațiune slavă, pentru a da preponderanță politică slavilor față cu minoritățile românești, svăbești și ungurești.

Croații au fost integrați în vechiul lor teritoriu și totasemenea și slovenii. Pentru a înlătura însă bănuiala unei desmembrări politice, reforma administrativă a recurs la numiri de circumstanțe, poreclind Croația de banlăcul Savei; Slovenia de banlăcul Dravei, părțile bănățene de banlăcul Dunării și așa mai departe.

Descentralizarea absolutistă e oare compatibilă cu însăși noțiunea formei politice? Autonomia locală se poate încadra în mod organic în sistemul unei puteri dictatoriale?

Concesiunile consimțite de generalul Jivković par a fi o curajoasă orientare înspre regimul constituțional. Noua numire a statului deasemenea legitimează intenția unei refaceri constituționale cu totul noi. Declarații în acest senz nu lipsesc. Numai mijloa-

cele de realizare sunt greșite. O constituție solid încheată nu poate veni numai de sus, după cum spiritul democratic, ce se desprinde din reforma administrativă, nu poate fi octroat națiunii după procedeul mecanizării industriale. Între un regim de tutelă forțată și o guvernare înscăunată după principii democratice sunt antagonisme ireconciliabile, cari zădărnicesc dela început tentativele oricărui compromis.

E firesc deci, ca să vorbim cu Virgiliu „vox faucibus haesit“: le va fi stat graiul multor supuși ai țării învecinate față cu tendința de revenire către constituționalism, clar manifestată prin reforma administrativă. Nealterat rămâne însă totuș adevărul politic, că desăvârșirea constituției nu se va putea înfăptui printr'o democrație comandată. În lumea noilor idealuri sociale și a concepției de largă participare a națiunii la guvernarea destinului unei țări, opera unui bun despot se înfățișează în haina filelor ofilite ale unei cărți din cele trecute vremi.

Dr. Alecs. Ceaușanu.

și gazos care ne pătrundea până la oase.

„Și să nu uiți deodată cu flanelele, să cumperi un „hot water bottle“.

„Nu prea înțeleg despre ce e vorba“ — îi răspunsei: Binevoitorul meu m'a luat de braț și m'a dus în fața unei vitrine. În clipa aceea am deslegat enigma. Bizara sculă de gumă, mare cât un abecedar, avea o întrebuintare mult mai onestă, ca să zic așa. Este folosită ca să țină cald la picioare în pat, după ce a fost umplută cu apă ferbinte.

În Anglia nu există foc în dormitoare. Ceeace există este un mic cămin care face concurență iluziei, hrănit cu gaz pe care când îl aprinzi pocnește, încât speriat cazi pe spate.

Fie și asta, așadar am să cumpăr un „hot water bottle“. Am să alung dinaintea ochilor viziunea unui spital ginecologic. Pe lângă „Hot water bottle“ la picioare, am să citesc câteva pagini cu detectivi și criminali de Edgar Wallace, înainte de a mă lăsa somnului. Asta te încălzește pe dinlăuntru.

Care va să zică problema încălziturii din dormitoare, e rezolvată.

Charlie din Hyde Park

Se știe puțin, în ce măsură este întrebuintată puterea cuvântului în Anglia și de câtă tolerantă se bucură purtătorii de cuvânt aici. Hyde Park care se întinde în inima Londrei ca o insulă de verdeață într'un haos de fum și de piatră, este locul cel mai cercetat de către oratorii și predicatorii de stradă. Acest loc simbolizează de altfel acordarea libertății cuvântului în Anglia, eveniment petrecut la începutul secolului trecut. În Hyde Park poate vorbi oricine și despre orice. Ascultători se găesc oricând. În Hyde Park se vorbește despre politică internă și externă, despre îngrijirea sugacilor, se vorbește în favorul acordării libertății politice Indiei, se cântă psalmi și se vorbește în cont personal de către particulari cari își strigă în accente tragice ialba. În Hyde Park se desfășură o mică viață publică în aer liber, în genul Romei și Athenei de odinioară.

Se poate oare vorbi însă despre oratorii din Hyde Park fără să amintești de Charlie? Cine este acest Charlie? Evident nu este Charlie Chaplin cu al cărui prim nume este identic. Un englez însă mi-a spus că în viața lui a râs mai mult când l-a auzit pe Charlie din Hyde Park. Dar arta lui Charlie din Hyde Park este cu totul diferită, fiindcă este inconștientă. Mă rog,

Charlie din Hyde Park este un orator și de zece ani ține mereu același discurs. Ștregarii Londrei i-au învățat de mult discursul pe de rost. Charlie începe fraza și ascultătorii i-o termină. Orice englez îți spune cu multă politeță că Charlie e puțin nebun.

Dumineca de azi a fost însemnată pentru Charlie. De azi încolo până la primăvară poate nu va mai vorbi de loc. Vine iarna.

Pajițile din Hyde Park sunt acoperite pe deantregul cu frunze galbene și ude. Tolăniți la rădăcina arborilor câteva perechi de îndrăgostiți rezistă cu impermeabile și cu puterea dragostei plumbului lichid și plumbului gazos. Roșul reclamelor luminoase se estompează în ceață. O viziune dantescă tratată cu frig umed. Charlie vorbește grav în fața unui auditoriu îmbrăcat în impermeabile.

S'a pierdut o fântână

S'a vorbit mult și cu multă dreptate despre impecabila administrație engleză. Totuși ca uneori pe cea mai cumsecade față de pe vremea bunicilor noștri (căci azi nu mai contează așa ceva) a ajuns-o și pe ea o rușine.

Lucrurile s'au întâmplat după cum urmează: În Piccadilly-Circus în partea cea mai circulată a Londrei se găsea o celebră fântână cu o circumferență de 25 metri, dominată din vârf de o statuă a lui Eros. Fântâna a fost ridicată prin subscripție publică. În anul acesta Societatea Metro-urilor întreprinzând niște lucrări în acest loc a înlăturat pentru câțva timp fântâna. Când însă după terminarea lucrărilor a fost ca fântâna să fie readusă, aceasta pierise.

Oficiul Muncii nu știe unde se găsește. Societatea Metro-urilor care este întâia responsabilă, nu știe nici ea unde-i, însă dă sfatul să fie întrebat Consiliul Comunal al Westminsterului. Acesta trimite chestiunea mai departe supunând-o Consiliului Comunal al Londrei, care ca ultimă instanță a răspuns că nimeni nu știe unde se găsește fântâna.

Unul din subscriitorii din obolul cărorora s'a ridicat monumentul a reclamat cazul Poliției...

R 101 și British Empire Limited

R. 101, cea mai mare navă aeriană din lume, care a costat în bani românești peste 800 milioane de lei, într'un frumos blindaj de culoarea aluminiului s'a arătat deasupra Londrei într'una din după amiezile acestea,

care s'a întâmplat să fie luminoasă. Londra întreagă a ieșit în stradă. Nava avea grație și majestate și mai avea acel aer britanic de forță calmă.

Lansarea acestui dirijabil uriaș n'a fost numai un simplu răspuns dat Germaniei. Pe continent se vorbește (în sens de gălăgie) despre așa numitele State-Unite ale Europei, în Anglia cu mai mult temei se vorbește de British Empire Limited. Acest din urmă cuvânt este identic cu noțiunea de Societate și este legat de orice instituție financiară, industrială sau comercială.

Ca să fie realizat acest „Imperiul Britanic“, Societate pe acții trebuie deslegată problema comunicației. Se știe că una din dificultățile principale care stă în calea unității Imperiului Britanic este enorma distanță care desparte domeniile de țara mamă între cari Australia, Noua Zelandă și Canada. Această distanță face ca Anglia să nu tragă folosul pe care l-ar putea să-l tragă dintr'un imperiu atât de întins.

O flotă de nave aeriene ar rezolva problema distanței și ar pune în adevăr bazele Societății Imperiului Britanic, problema limbei oficiale fiind rezolvată.

Pentru a fi creată o astfel de flotă însă trebuie asigurat rendamentul unei nave aeriene din punct de vedere comercial. Din nenorocire acest rendement în actualul stadiu nu este atins. Întâi pentru că o navă aeriană atingând proporția cerută uzului comercial nu mai poate aterisa cu ajutorul mânei omenești, iar soluția mecanică a aterisării dincolo de o anumită proporție nu s'a găsit. Un alt defect fundamental constă în faptul că o navă aeriană nu poate aterisa în mod forțat cum poate face chiar un aeroplan sau hidroplan.

Prin aceasta dirijabilele nu ascultă de una din legile elementare ale transportului. Englezii sunt în căutarea rezolvării celor două probleme. Sunt speranțe că se va găsi cheia încurând și atunci mai curând ca oricare țară din lume. Anglia va avea o flotă aeriană.

Goană după zece minute de fericire

Îți este peste putință să sesizezi această Londră uriașă și muncitoare, care te covârșește cu forța ei elementară. Londra nu este nici tristă, nici veselă, nu este nici sgomotoasă dar nici taciturnă. Londra s'a proclamat pe sine lume într'o lume. După cum în lume te naști să-i accepți legile,

altfel ești desființat, tot așa în Londra trebuie să-i accepți legile ei îndărătnice și uneori contradictorii, altfel ești pierdut. Londra este o uriașă junglă de piatră în care răcnelele umane sunt înalte și scurte și în cari plăcerile se rumegă în discreție. În Londra chiar tragediile, sunt puțin flegmatice.

În jungla Londrei a sosit mai ieri, un oaspe bizar. Evident era un american, George Tinkham din Boston. Vine din lume pe care a străbătut-o în lung și lat în goană după 10 minute de fericire.

A vânat lei și tigri în Africa și în India. A pescuit în mările nordice, a

vagabondat prin pădurile Bavariei. A sorbit viața de noapte a Parisului și a Berlinului. A dansat în Viena. Dar cele 10 minute de fericire nu le-a găsit nicăieri.

Americanul, este totuși de părere că englezul e cel mai fericit om din lume deoarece climatul țării lui îl dispune spre fericire. Din 1888 când a cercetat întâia oară Anglia revine aproape în fiecare an. După intensitatea victii din America, Anglia are asupra lui efectul unui calmant.

Londra, Octomvrie 1929.

Gheorghe Munteanu.

DISCUTII LITERARE

Robespierre și tâmplarul Duplay

Nu-mi pare curios faptul că numele mari ale istoriei ispitesc pensurile artiștilor și condeele istoricilor în dorința de a le reconstitui; straniul e că pictorii și biografii lor le dau, fiecare, o altă individualitate. S'ar crede că, în virtutea unor fel de bizare matematici esoterice, cu cât se adomenesc mai mulți istoriografi și cu cât reconstituirile acestora se aseamănă mai puțin între dânsule, cu atât se înmulțește pentru figurile celebre coeficientul personalității lor. Individualitatea lor excepțională ar valora, adică, atâtea individualități mijlocii, cât e numărul de recreări la cari au dat loc în sânul posterității.

Titlul acestei cronici vă indică, îndeajuns că vă voi întreține azi din nou cu sumbra și prestigioasa figură a lui Maximilien Robespierre. Ocazia mi-o dă o carte plină de interes a vigurosului romancier Maurice Duplay. Cei cari cunosc istoria revoluției franceze vor tresări desigur văzând asociate numele scriitorului cu acela al teribilului erou al cărții. Ei da! autorul lui *Robespierre, Amant de la Patrie* e descendentul faimosului tâmplar Maurice Duplay, gazda și amicul Incurptibilului, câinele lui de pază, admiratorul fanatic al tribunalului, omul care nu a șovăit să-și expună viața și aceea a familiei sale în numele neclintitelor sale convingeri republicane pe cari le vedea întruchipate în personalitatea aceluia, care încarna Teroarea. Câte opere n'am cetit doară asupra lui Robespierre! Al câtor romane, eroul este el! În cât manu-

ale de istorie îl vedem răsărind! Și nici odată nu pare acelaș. Pe când unii îl socotesc ca pe un băutor de sânge de o psihologie prea simplă și simplistă, alții îi complică sufletul cu tot felul de îndemnuri ciudate. Adevărul este că Maximilien Robespierre se arată pe zi ce trece, ca figura cea mai puternică, a revoluției franceze. Anatole France, Jaurès vedeau în el perfecta încarnare a mării și sângeroasei mișcări. Istoricii imparțiali de azi nu pot ascunde admirația lor față de voința neîmblânzită, de convingerea masivă, de sinceritatea absolută a nemuritorului convențional... Rămân, fără îndoială, teribilele lui excese, sutele de victime trimise la eșafod, sângele care îneca Franța. Se uită prea ușor că Robespierre nu a fost singurul și nici cel dintâi executor feros al crudului tumult popular de pe acea vreme. Caracterul lui rigid și activitatea-i fără sinuoziități dau însă faptelor lui un groaznic relief. Robespierre, băutor de sânge și monoman al crimei? E ușor de zis. Psihologia lui e mai complicată — dar și mai omenească. Imi pare că teza pe care o susține în cartea-i, scoboritorul tâmplarului Duplay este cea mai originală și în acelaș timp, cea mai instă. Titlul operei o indică numai decăt.

Robespierre, amant de la Patrie... În stilu-i puternic și concis, Maurice Duplay ne lămurește că activitatea întregă a Incurptibilului a fost inspirată de un singur sentiment: iubirea de patrie. Simțământul acesta însă a fost așa de

mult dezvoltat în Robespierre, încât a luat proporții anormale. El a absorbit într'însul întreaga gamă a sensibilității și a aspirațiunii lui. Ca un torent ce s'ar revărsa într'un lac, tot șuvoiul sexual care ne parcurge pe fiecare dintre noi cu mobilitatea și complexiunea lui caracteristică, a fost absorbit, în Robespierre, de fanatismul lui patriotic. Teza aceasta, așa de modernă, a fost oferită lui Maurice Duplay, de marele chirurg și admirabilul savant care a fost părintele său, profesorul Simon Duplay. Explicația aceasta care ar părea freudiană, a fost găsită înainte de Freud. Ea este în acord cu datele cele mai moderne ale fiziologiei. Azi, când se știe că existența noastră are numai două mari aspirațiuni: alimentarea și procrearea, în jurul cărora se cristalizează, după esența lor, toate celelalte activități omenești, devierea instinctului sexual al lui Robespierre în activitate politică este ușor de priceput. Ea explică profunzimea pasiunii patriotice și umanitarismul monstruos al convenționalului. Preschimbând voluptatea generică și dorul de femei în patima de a governa. Maurice Duplay ne descrie, în pagini frumoase, idila tribunalului cu Eleonora Duplay, ca o întâmplare de vis, ca o unire sufletească pură în care nu intra din partea Incurptibilului nici un pic de sensualitate. Sensualitatea se transforma într'însul în patimă de guvernare și de reformă.

Ca pe niște acte sexuale deci trebuie să considerăm în Robespierre acțiunile lui politice, pe cari le caracterisa o inflexibilitate monstruoasă. Suspinele amanților, pornirea lor de a se îndurera în transporturile lor amoroase, excesul fizic și moral al sensualității lor. Robespierre le metamorfoza în jocuri politice, pline de iubire și de ură — și peste cari moartea plana alături de iubirea de oameni. Bizară existență, destin înspăimântător... Dar simți din cartea lui Maurice Duplay că lucrurile astfel s'au petrecut și că o altă fălmăcire a caracterului aceluia care a personificat teroarea e într'adevăr dificilă.

Fără îndoială că autorul lui *Robespierre, amant de la patrie* se întinde lung asupra figurei istorice a strămoșului său. Paginile lui sunt extrem de interesante. Din ele, gazda și amicul lui Maximilien Robespierre răsare ca un fel

de patriarh al Revoluției, un caracter auster și pur, mânat de un devotament fără știrbire față de marele tribun care încarna pentru dânsul pe salvatorul patriei. Și pe când ceteam în cartea lui Maurice Duplay, scriitorul, pasagiile consacrate tâmplarului Maurice Duplay, am avut ca o senzație a deja văzutului, a deja știutului. Mă întrebam obscur: Unde l-am cunoscut eu pe acest om care a trăit acum un veac și jumătate? Căci aveam impresia că duhul acesta serios mi-era familiar, că am avut prilejul să constat eu însu-mi nobleța sentimentelor lui, și o înălțare de spirit superioară chiar a faimosului tâmplar din foburgul Saint-Honoré!

Atunci mi-a revenit în minte imaginea unui moșneag de optzeci de ani trecuți, mi-a răsunit în urechi un glas serios și blând, astăzi amuțit pentru veci. Amintirea-mi a rechemat cu melancolie figura profesorului Simon Duplay, unul din reprezentanții cei mai mari și cei mai nobili ai științei medicale franceze. Am avut cinstea nu numai să-l cunosc, dar chiar să fiu unul din rarii lui familiari. Prieten cu fiul său, mă bucuram și de amicitia largă și profundă a celebrului chirurg. Cel puțin odată ne săntămână îmi petreceam seara în salonul eclatant și intim a profesorului Duplay. Cu fiul său Maurice, ascultam respectuos cuvintele înțelepte și calde ale acestui fost prieten al lui Pasteur. De atunci, am avut prilejul să cunosc și alți savanți iluștri în tumultul dăurit al Parisului: nici unul însă nu mi-a lăsat o impresie așa de profundă și nu mi-a insuflat o dragoste așa de respectuoasă ca profesorul Duplay, căruia cea dintâi carte a mea i-am dedicat-o ca un semn al neuitatei prietenii ce mi-a inspirat.

Sunt familii pe cari istoria, printr'un capriciu al soartei, le ține, zice-s'ar, la dispoziția ei. Tâmplarul Duplay, chiar de n'ar fi avut rolul de a fi prietenul și proprietarul lui Robespierre, încă și-ar fi avut, prin descendenții săi, numele înscris în istorie. Faimosul chimist care a fost profesorul Simon Duplay ar fi fost îndeajuns pentru acesta. Autorul teoriei lui Robespierre, amant al patriei, teorie pe care fiul său a expus-o magistral în opera de care vă vorbesc în această cronică, și-a garat un nume etern în marmora științei

franceze. Și de n'ar fi fost nici el ceea ce a fost, fiul său Maurice, ar fi umplut lacuna. Printre romancierii de astăzi, Maurice Duplay poate fi socotit ca unul din cei mai buni. Analist viguros și incisiv, scriitor puternic și adânc, cine nu cunoaște capo-d'opera lui „*Nos médecins*”? Și care este origina romanelor cu subiect de apași ale lui Francis Carco, dacă nu *Léo* publicat acum mai bine de douăzeci de ani de același Maurice Duplay? Și manelor cu subiecte de apași ale lui scenele neprevăzute și așa de energice colorate valorează, desigur, de trei ori mai mult decât toate romanele surfăcute ale dlui Carco. Ca moralist, îi datorim lui Maurice Duplay, afară de opera *Adonis-Bar*, care nu a fost întrecută în geniul ei aparte, și minunatele cărți cari au titlul *La Bachanale*, *Le Visage demaquillé*, *La Femure de César*, etc.

...Sunt mulți ani de atunci. Intr'un amurg de toamnă, în vreme ce bruma de Noemvrie învăluia Parisul, mă oprisem pe foburgul Saint-Honoré în locul unde se înălța odată casa tâmplarului Duplay. Silueta enigmatică a lui Robespierre așa cum ni-l închipuim în frac colorat, cu pantaloni de nankin și cu peruca-i albă, părea

că-mi plutește dinaintea ochilor. Mi-l imaginam plimbându-se cu mâinile la spate, cu figura-i misterioasă și rigidă în grădina prietenului și proprietarului său... Nu știam pe atunci că într'o zi mă va lega cea mai trainică prietenie de descendenții lui Maurice Duplay...

Mă gândeam numai la Robespierre, și-mi ziceam că prestigiul sângelui și al distrugerii se întinde fascinator asupra istoriei omenești. Suntem recunoscători figurilor marilor creatori și le admirăm fără rezervă. Archimede, Shakespeare, Galilei, Bach, Pascal, Cervantes. Pasteur sunt sori cari strălucesc fără eclipsă pe firmamentul istoric. Dar alte figuri, opuse celor dintâi, ne absorb nu mai puțin. Cui nu-i pare prestigios numele lui Cesar, Gengis-Khan, Cronwell, Napoleon, Robespierre, Lenin? Și cine poate nega că în natură sunt două feluri de poezii: aceea a creațiunii și aceea a destrucțiunii, ambele egale în putere și interes? Aspectul unui câmp mănos, al unor livezi înflorite, al umbroaselor păduri este admirabil: cum ne putem sustrage însă halucinantelor viziuni a unei furtuni pe mare, a unui vulcan în plină erupțiune?...

Paris, Octomvrie.

Adrien Le Corbeau

Oaspeții Operei Române din Cluj

Vasile Rabega.

Schimbul de cântăreți ce se face dela o vreme incoace între operele din București și Cluj, este o inițiativă din cele mai îmbucurătoare. Nu e nevoie să insistăm asupra importanței unei cunoașteri reciproce mai de aproape, nici asupra binefăcătoarei influențe ce se naște dintr'o emulare a artiștilor noștri, de oarece sunt adevăruri constatate de toată lumea. Inșă artiștii oaspeți, atât cei cari vin la noi, cât și ai noștri la București, nu fac numai act de prezență personală, ci sunt în același timp și ambasadori culturali ai ținutului pe care îl reprezintă în specificul și cultura, ajutând involuntar și mai elocvent ca o acțiune intenționată la destrămarea atâtor păreri preconcepute, sprijinite numai pe: „am auzit că...”, cari pun barieră între suflete. Și fiecare din ei reîntorsii la cămin și împărțind altora impresiile ce le-au cules fac tot atât de involuntar un raport public despre mediul cultural-artistic al ținutului cercetat,

spulberând legende și contribuind la cimentarea sufletească între provinciile unite.

Vorbim, de sine înțeles, de artistul obiectiv și cu privirea limpezită, fără miopia patimei și a ignoranței:

Publicul din Cluj salută cu drag artiștii din București, mai ales când sunt de talia dlui V. Rabega, pe care am avut din nou prilejul să-l auzim și admirăm în operele „Năpasta” de Sabin Drăgoi și „Samson și Dalila” de Camille Saint-Saens.

Acest artist de rasă, rezervat și foarte modest în intimitate, merită din belșug o apreciere mai amplă, fiindcă este o întrupare din cele mai fericite a multor și mari calități artistice. Am stat cu dânsul de vorbă și ne-a împărtășit în putine cuvinte desvoltarea sa artistică care reprezintă o mare cinste pentru cultura și educația muzicală românească.

D. Rabega a studiat numai în țară, mai întâi la Craiova cu maestrul Ga

brielescu, apoi la București cu neuitatul Popovici-Bayreuth. Mai mult de cât oricate peregrinări prin străinătate, acest fapt are o valoare capitală, cinstește pe a. Rabega deoparte și școala muzicală românească de altă parte, în egală măsură. D. Rabega (credem ca e și cazul dlui Folescu) este astfel unul dintre cei mai reprezentativi artiști ai noștri, de care am avea dreptul să fim mândri pentru că arta asule s'a hrănit numai din solul natal și este cu adevărat românească. Când mediul cultural românesc ne poate da artiști de talia dlui Rabega, atunci optimismul nostru are toate șansele să se manifeste zgomotos în poșida celor cari văd venind lumina numai de peste hotare. Dimpotrivă, d. Rabega ar trebui trimis în Apus ca să dea o pildă vie despre posibilitățile artistice românești.

Acest modest și prețios artist și-a modelat și ciselat mijloacele artistice într'un întreg luminos, care n'are nici o umbră și nici un greș. Vocea dsale puternică și caldă e egalată în toate registrele, frazarea trădează o inteligență muzicală remarcabilă, dicțiunea e impecabilă. Cea mai artistică însușire a dlui Rabega este însă jocul de scenă, această rară însușire de a pătrunde în centrul personajului pe care îl reprezintă până la contopire. D. Rabega în „Năpasta“ este autenticul Dragomir cu suferințele și bucuriile țăranelui, cu gesturile, mersul și vorba, care trebuie să le aibe un om dela țară. Are o intuiție a atmosferei atât de uluitoare, în această creație, în cât uită de Rabega și crezi numai pe Dragomir. Nici o exagerare, nici o șovăială nu are în acest rol și e știut că pentru un intelectual nu e mai grea problemă, decât să se transpundă în sufletul țăranelui.

Peste două zile l-am auzit și văzut (pe d. Rabega face să-l și privești) în „Samson și Dalila“ unde jocul dsale sobru și distins n'a mai trădat nici o amintire din țăranelul Dragomir. Rolul îi convine admirabil și în voce așa încât la sfârșitul spectacolului ne-a declarat, la întrebarea noastră dacă e obosit, că ar putea reîncepe spectacolul din nou.

D. Rabega are un repertoriu formidabil și ne-a mărturisit înclinația dsale spre Wagner. Exprimăm o dorință călduroasă, când rugăm direcțiunea operei din Cluj, să-l invite pe d. Rabega pentru mai multe spectacole de Wagner.

Ana Volleanu-Nicoară.

Mac roșu

Orbul se ridică de pe lavița, pași hotărît și merse la fereastră. Acolo se opri brusc, își șterse fruntea încăruntată, apoi se apropie mai mult de geam, încat aproape îl atingea cu iapa. Cu degetul arătător al mâinii drepte batu ușor în el. Se auzi un sunet ușor și cristalin, ca un ras departat de copil. Cascadele se repetau sub lovitura.

— Elisabeta...

Vocea era și ea curată, după timbru nu părea că iese din gâttelejul bătran al orbului, ci dintr'un flaut misterios.

— Elisabeta...

Incerca să-i ghicească locul, o bănuia undeva aproape prin curte.

Fata auzi lovitura, dar întârzia cu răspunsul. Nu era nici o grabă, bătranul mai putea aștepta. Ea însă niciodată nu ar fi găsit un loc mai bun pentru visat. Tolănită pe iarba sălbatică dinaintea casei, vedea coasta de deal, urcând repede, într'o curbă svelță în sus. Coperișul casei stătea între cer și pământ, un perete se lăsase în jos, încât vedeai mișcarea încremenită în ziduri. Jos, între lespezi de peatră, îngălbeneau florile de rapiță.

— Elisabeta...

Bătranul începuse a se neliniști. Fata, drept răspuns, închise ochii și-și sărută lung umărul gol.

— Va veni?...

Totul se opria aci. Va veni oare? Intreaga lume era numai ca să vină el. Dinții încoronară carnea fragedă, Elisabeta prelungi sărutarea cu ochii închiși. Ca de o observație extrem de ciudată, începu a râde.

— Nu poți sărută decât cu ochii închiși... Ce o mai fi și asta?

Geamul sbărnăi încă odată scurt. Nu mai putea sta, se ridică întâi în genunchi, sări apoi ca o vrabie și fugi. Părea mirată.

— M'ai chemat?

Orbul se îndreptă cât era de lung, pelița depe față era perfectă, nici un mușchiu nu tremura dedesubt.

— Da și aștept cam de mult...

Elisabeta nu încercă să explice nimic. Il privea numai compătimitor. El era orb și nu putea înțelege bucuria de a trăi.

— Ce să fac eu cu tine copilă? Nu vrei să mă înțelegi de loc? Niciodată, niciodată?...

Glasul avea o prelungire chinuitoare. Vibrau coarde adânci, așa de adânci încât glasul nici nu se putea acomoda. Sbărnăia numai neputincios și se sparse într'un sughiț.

Elisabeta se simți mică și apăsată de atâta dragoste. Nu voia să sufere nimeni pentru ea. Tremurând întreagă își mușcă un deget cu putere. Voia să sufere, să se chinuie și ea, nu numai alții.

Sughițul conțeni.

— Să mergem.

Asta era preumblarea de seara. Dela casă, pe coasta dealului și apoi coborând în jos spre fântână. Satul rămânea la stânga în groapă. Plecară încet. Bătranul mergea pe cărare, cu bățul în mână, iar Elisabeta la stânga lui, ceva mai jos. Mâna lui stângă i se sprijinea pe umăr. Fata mergea cu ochii în pământ, privind în cărare smocurile înroșite de iarbă. Vântul sufla lipindu-i haina de trup și adunându-i părul castaniu în coamă, stătea de bronz, cu suflul și aripi...

— De ce nu sunt vânt? Aș sbura pretutindeni, oriunde doresc. Aș trece peste dealuri cu iarbă mărunță, m'aș opri și aș scutura trandafirii sălbatici. Aș trece ca o nebună prin ape de lună, l-aș căuta, l-aș mângăia, acoperindu-l cu praf din drumul mare.

Bătranul se opri. Fața îi strălucea sub povara unui gând luminos.

— Elisabeta, dragă... copila mea, de ce nu vrei tu să fii cuminte?

De câteori nu repetase întrebarea? Elisabeta o știa bine, nici nu se trudi să răspundă.

— Eu vreau...

— Tu vrei, mereu vrei. Vei vedea tu. Ascultă Elisabeta...

Se opri, era îndârjit, bățul îl ținea sus, gata să lovească.

— Tu sameni cu mama ta. Și ea era animal. De ce nu mă ascuți pe mine? De ce nu vrei să fii altfel?

Orbul se plângea înainte, fata nici nu mai asculta. Pășia așa încât greutatea orbului se lăsă aproape întreagă pe umărul ei și-i părea bine.

— Va veni oare?

Lângă fântână se opriră. Orbul se așeză pe o peatră, își puse bățul jos și zise cu glas sfârșit.

— Să nu mergi departe...

Apoi își lăsă fața între palme.

„Auzia sgomotul apei, îl auzia mereu. Nu mai putea uita. O simția sbă-

tându-se și-și auzia vocea schimbată, urlând puternic, mai puternic ca trăsnetul în furtună.

— Asta a fost mama ei! De ce seamănă? Doamne mare, de ce seamănă? Luminează-mă, eu sunt un biet orb, numai un biet orb...

*

Elisabeta lăsă fântâna, trecu drumul și se cufundă într'un lan de graț. Era aproape cât ea de mare. Spicele coapte aveau musteți lungi, pentru a opri sărutarea călătoarelor paseri. S'a oprit la margine, într'un pâlț de maci roșii.

Mac roșu, cu petale însângerate, tu ești iubirea grăului. Pentru asta stați așa aproape unul de altul.

Elisabeta era fericită de descoperire. Luă un spic de grău și o floare însângerată și le apropie. Nici nu se putea altfel. Erau făcuți unul pentru altul. De mult, de când Dumnezeu a zidit cerul și pământul, a pus pâlcuri de maci roșii în lanuri de grău. Altfel lui i-ar fi fost urit și toată bogăția i-ar fi de prisos.

— Da, Dzeu a făcut-o. El a făcut grăul și macii, el a sădit iubirea în ei...

Căzu din nou în reverie. Florile rămaseră lângă ea timide, flori mici, lângă un mac care le semăna...

— Va veni oare?

Inchise ochii și încercă să-l găsească. Il căută prin câmp și păduri, îl zări o clipă, apoi îl văzu trecând prin lanuri de grău, cu vântul de vară. Avea ochii senini ai cicoarei și gura nevinovată a bobului copt. Elisabeta îl urmărea în târcoale, îl bătea cu polen din spice, îi făuri aripi și-l ridică în vârtej. Era spic de grău, furat vieții din lan. Sburau împreună, ca două cercuri de foc, roșii, ca florile strivite în mână. Erau un singur vârtej, cu o gură și un suflet...

Jos, în lanul de grău, florile roșii, sărutate de spice, își ridicau cupele și în petale își ascundeau comoara ochilor negri.

El șopti:

— Mac roșu...

Și a plecat. De abia atunci a deschis ochii.

— De ce s'a dus? Unde s'a dus?

Orbul o chemă de departe.

Vântul trecu prin lanul de grău, înclinând capul macilor roșii, ca să-i salute plecarea.

Pe marginea fântâni, orbul aștepta. Cu o mână strângea scândura putredă, acoperită de bureți tari, iar cu cealaltă făcea gesturi desarticulate în

acel. Erau biesteme nerostite, cari se frangeau în linii de cărbune. Stând pe o peatră, stăpâna fântâna întregă. Era mare, puternic și haina aproape înroșită de soare, flutura ca o măreață togă de purpură în vânt. Albul ochilor era speriat și se ghicea în el aproape o sforțare cosmică de a vedea. Orbul cerea lumină cu toate fibrele...

A vorbit târziu, peste măsură de stăpânit.

— Ne ducem...

Elisabeta, încurajată, se apropie. Orbul își întinse mâinile ca niște coarne de melc înainte, răzîmă o mână de umăr, apoi cealaltă, răsuflă înăbușit...

Se auzi numai plescăitul apei stătute.

Incolo nimic.

Frânt de oboseală se așeză pe o peatră. Li era frig.

Ciobul de lună care se ridica, tremura de viață peste natura moartă. Fântâna era perdută în șes. Lângă ea veghea o peatră în formă de om, iar împrejurul ei maci mulți, maci roșii, cu petale de sânge, striviți, își inecaseră în negru un vis de abia îmbobocit.

Oct. F. Popa.

*

Conferințele religioase ale dlui Ion Agârbiceanu

În biserica Schimbarea la față d. I. Agârbiceanu a început o serie de conferințe-predici săptămânale cu scopul de a actualiza problemele religioase, în sânul tinerimei îndeosebi. Intenție destul de nobilă și laudabilă. În momentul când tinerimea și, în general, societatea românească din capitala Ardealului începe să se pasioneze de problemele spiritului ar fi dureros ca din aceste preocupări să lipsească axa

latuilor problemelor: religia. Credința în Dumnezeu e firul roșu care leagă veacurile românești, le încadrează într'un tot organic. Apropierea de apus, în epoca modernă, a însemnat o îndepărtare de credință. Civilizația noastră, atâta câtă o avem, e profund și dureros de laică. Acest drum vrea să-l apuce și spiritul românesc al Ardealului. D. Agârbiceanu s'a postat ca un apostol la încrucisarea lui, pentru a abate multimile dela o primejdioasă rătăcire.

Despre reincreștinare se vorbește cotidian la noi astăzi. Problema a coborât din periodice în presa zilnică și condeie iscusite s'au pus în serviciul ei. Dar această reincreștinare pentru care se militează în capitala țării țintește mai mult biserica decât omul. Lucrul vă pare curios dacă e spus așa brutal, dar el a fost afirmat de unul din reprezentanții aceluia curent, într'o conferință, ținută în capitala Ardealului. Prestigiul bisericii, autoritatea ei dogmatică să fie restabilită; credincioșii pot să-și facă de cap. D. Agârbiceanu în predicile lui țintește mai mult pe aceștia din urmă. Supremul scop al creștinismului e dăruirea unei conștiințe credincioșilor, care să le arate, în viață, drumul spre dumnezeire și, deci, spre mântuire. Deaceia predicile părintelui Agârbiceanu nici nu au o nuanță confesională; au însă, cu atât mai mult, un profund spirit creștin.

În conferința inaugurală predicatorul talentat a vorbit, între altele și de preocupările sufletești ale generației lui. A fost o confesiune foarte sugestivă pentru noi cei din generația de astăzi. Cu atât mai sugestivă cu cât venea dela una din figurile reprezentative ale acelei generații, pentru care problemele morale totdeauna au avut o importanță capitală.

La ora când glasul cald al părintelui Agârbiceanu coboară pe Dumnezeu printre oameni, tinerimea noastră învadează „corso“-ul. Ar face bine să părăsească această preocupare, devenită un obicei, și să intre în biserica de alături pentru a-și deschide sufletul sămânței celei bune.

Final

*In întunericul care coboară
Aștepti și cea din urmă stea să moară.
Visai un astru splendid răsărind,
Și-azi cea din urmă rază-o vezi pâlind*

*In vidul fără capăt
Și haotic
In care neguri grele se preling —
Te vezi de-odată prins,
Pe nesimțite,*

*Ca 'ntr'o subtilă pânză de paing.
In jurul tău se țes obscure fire
Și'n van încerci să miști macar un deget.
Un dușman nevăzut te 'mpresurează
Și priveghează 'n preajmă-ți
Fără prejet . . .*

*Tu singur nu mai știi:
Ești mort?
Ești viu?
Ai vrea să strigi
Și simți că-i prea târziu
Și-un giulgiu greu te'năbușe.*

Cornelia Buzdugan

BULETIN BIBLIOGRAFIC XII.

Publicat de Ion Muşlea
Bibliotecar la Biblioteca Universităţii din ClujSTATISTICĂ. ECONOMIE POLITICĂ. LEGISLAŢIE.
DREPT.

- DAMIAN, Constantin C. Reforma agrară din 1918—1921. Studiu social-economic. Buc. 1928. /Tip. „Lupta”. 8° 80 p., 3 f. (2528—1929).
- DECRETELE, regulamentele şi ordonanţele Consiliului Dirigent din Transilvania publicate în Gazeta Oficială din 1918—1920 (Retipărire). Cluj, 1929. Editura Buletinului Justiţiei din Cluj. /Tip. Fondul Cărţilor Funduare/. 8° 1039 p., (2771—1929).
- DECUSARA, E. C. O anchetă asupra construcţiunilor de clădiri noi în oraşele municipii dela 1919—1928 însoţită de un studiu statistic. Buc. 1929. /Tip. F. Göbl Fii/. 8° 17 p., (2147—1929) Lei 65.—
- DONGOROZ Vintilă. Drept penal. Partea specială. Volumul I, (Partea I-a). Noţiuni generale şi infracţiuni contra siguranţei exterioare a statului (articolele 66—75 cod penal). Buc. 1929. Edit. „Curierul Judiciar”. 8° 228 p., (2046—1929)
- DUMITRESCU, M. A. Manual de drept civil. Anul I. Art. 1—664 c. civ. Ediţia IV-a (cu explicarea legii din 1 Ianuarie 1930, relativă la „Actele stărei civile”). Buc. 1929. Edit. Libr. „Universala”. 8° 634 p. (Biblioteca juridică „M. A. Dumitrescu” No. 1). (2421—1929)
- DUMITRESCU-BUMBESTI, Gh. Desvoltarea şi întărirea firească a mişcării cooperative româneşti pe drumuri cunoscute. Buc. 1929. Edit. Oficiul naţional al cooperăţiei române /Tip. „Lupta”. 8° 32 p., 1 f. (2538—1929)
- GÄRTENBERG, Simon D. Monografia societăţilor cotate la bursă. Cu o prefaţă de N. N. Stoika şi scrisori introductive de N. N. Boeru, I. Iconomu. Buc. 1929. /Tip. F. Göbl Fii/. 8° 256 p., 1 f. (2020—1929) Lei 250.—
- GEORGESCU, I. B. Tribunalele pentru infractorii minori. Studiu critic de organizare juridică şi de legislaţie comparată. Craiova, 1929. Scrisul Românesc. 8° 64 p. 2764—1929) Lei 50.—
- GHIMPA, Nicolae D. Responsabilitatea civilă a funcţionarilor publici. Studiu de drept român cu referinţe la legislaţia comparată şi interprovincială. Piteşti, 1929. Tip. „Transilvania”. 8° 27. 84 p. (2104—1929)
- IONESCU, Al. — Marius GEORGESCU. Consideraţiuni generale privind întocmirea legii pentru organizarea corpului medicilor. Buc. 1929. „Cartea Românească”. 8° 11 p. (2060—1929)
- KELSEN, Hans. Teoria generală a statului. Tradusă din limba germană de Jean H. Vermeulen cu concursul lui E. Glaser. Buc. 1929. Tip. „Oltenia”. 8° 101 p., 1 f. (Biblioteca Institutului de ştiinţe administrative No. 12). (2416—1929) Lei 100.—
- KERNBACH, M. Căutarea paternităţii la lumina noilor date biologice, medicale şi antropologice. (Extras din No. 31—1929 al „Revistei Juridice” din Cluj). Cluj, 1929. Tip. Fondul Cărţilor Funduare. 8° 1 f., 7 p. (2565—1929)
- LEGEA concordatului preventiv din 10 Iulie 1929. Comentată şi adnotată de Paul I. Demetrescu şi Marco I. Barasch. Buc. 1929. Edit. Libr. „Universala”. 8° 151 p. (2423—1929) Lei 10.—
- LEGISLAŢIA cooperatistă. Comentată şi adnotată cu desbateri parlamentare şi jurisprudenţe de Gr. Mladenatz Traian Oliva. Prefaţa de Ion Răducanul Buc. 1929. /Tip. „Lupta”/ 8° 2 f., 288 p., 1 f. (2530—1929) Lei 120.—

- PORUŢIU, Petre. Stabilizare şi bilanţ. Repercursiunile stabilizării monetare asupra întreprinderilor economice private. Cluj, 1929. Edit. Revistei Juridice. Tip. Fondul Cărţilor Funduare. 8° 163 p. (2770—1929)
- PYZANTY, Mihail. Les problèmes actuels de l'industrie pétrolière roumaine. Aperçu général du point de vue économique statistique et juridique. Buc. 1929. „Triumful”. 8° 74 p., 1 f. (L'Institut Economique Roumain, Bucarest). (2748—1929)
- TOPLICEANU, Alexandru. Lupta pentru petrol. Trusturile străine şi politica României. Buc. 1929. 8° 127 p. (2151—1929) Lei 80.—

AGRICULTURĂ. ZOOTEHNIE.

- ATANASIU, Ion V. Din economia rurală (Cultura albinelor). Bacău, 1929. Tip. „Minerva”. 8° 26 p. (2375—1929)
- BĂICOIANU, C. C. Asociaţiile de creştere ca mijloc de ameliorarea bovinelor din România. Buc. 1928. Tip. „Oltenia”. 8° 17 p. (2139—1929)
- CHAMBRES d'agriculture, Les — en Roumanie. Organisation et activité. Buc. [1929]. Tip. „Oltenia”. 8° 1 f., 62 p. 1 f. (Union des Chambres d'agriculture de Roumanie). (2752—1929)
- CIULEI, Const. I. Invăţământul agricol ambulant în legătură cu şcolile de iarnă şi cu cooperaţia agricolă. Contribuţiuni la organizarea şi îndrumarea Camerelor de agricultură. Câmpina, [1929]. Tip. Mihail S. Gheorghiu. 8° 16 p. (Biblioteca Asociaţiei culturale agricole No. 1). (2409—1929)
- CORNĂŢEANU, Nic. D. Organizarea muncii în agricultură. Buc. 1929. Tip. „Oltenia”. 8° 56 p., 1 f. (2419—1929)
- KNECHTEL, W. Rolul entomologiei faţă de agricultura noastră. Comunicare. Buc. 1929. Tip. „Oltenia”. 8° 1 f., 6 p. (Uniunea Camerelor de agricultură). (2138—1929)
- KONOPI, Coloman. La qualité de la ferine et l'amélioration du blé. Buc. 1929. Tip. „Bucovina”. 8° 18 p. (Association internationale des selectionneurs de plantes de grande culture. Section nationale roumaine). (2743—1929)
- MĂLEANU, C. Metode moderne în culturile timpurii de legume Buc. 1929. Tip. „Oltenia”. 8° 30 p., 1 f. (2137—1929) Lei 30.—
- MÄNDRU, T. Asociaţiunile profesionale agricole. Conferinţă. Buc. 1929. Tip. „Oltenia”. 8° 16 p. (2129—1929)
- MARCU, O. Observări asupra generaţiilor unor distrugători ai pădurilor din Bucovina din anul 1928. Cernăuţi 1929. „Glasul Bucovinei”. 8° 1 f., 8 p. (1653—1929)
- MUNTEANU, Anastase. L'amélioration du blé en Roumanie. Buc. 1929. Tip. „Bucovina”. 8° 22 p. (2744—1929)
- SAVIN, Gh. Cum să arăm şi să semănăm. Cu un cuvânt introductiv de C. I. Băicoianu. [Buc. 1929]. Tip. Copuzeanu. 8° 20 p. (Biblioteca Aşezământului cultural Ionel C. Băicoianu. Fasc. No. 3). (2417—1929)

ŞTIINŢE PURE ŞI APLICATE

- BOGDAN, P. Introducere în studiul chimiei fizicale. Partea I-a. Teoria cinetică. [Bucureşti], 1929. Edit. Casei Şcoalelor. /Tip. Viaţa Românească, Iaşi/. 8° 1 f., 222 p., 1 f. (1992—1929) Lei 70.—
- COCULESCU, N. Cours de astronomie théorique professé la Faculté de sciences de Bucarest. Buc. 1929. „Cartea Românească”. 8° 2 f., 512 p., 1 f. (2073—1929) Lei 150.—

- DROGEANU, N. Mijloace de transport în județul Prahova. Căi ferate județene. Cu ilustrații în text. Buc. 1929. Tip. „Cartea Medicală”. 8° 36 p., 10 planșe. (2921—1929)
- MEȚIANU, Traian I. Izvoarele minerale ale României. Studiu tehnic și economic pentru exploatarea lor rațională. Comunicare. Buc. 1929. /Tip. „Lupta”/. 8° 44 p. (2532—1929)
- NICOLAU, C. Construcția avioanelor în metal. Buc. [1929]. Tip. „M. M. Antonescul”. 8° 23 p. (A. R. P. A. Asociația Română pentru propaganda aviației). (2148—1929)
- PAȘȚU, Zach. C. Plantele cunoscute de poporul român. Vocabular botanic cuprinzând numirile române, franceze, germane și științifice. Ediția II-a. Buc. 1929. Edit. Casei Școalelor. /Tip. Române Unite/. 8° XVIII, 424 p., 2 f. (2112—1929) Lei 160.—
- RĂDULESCU, Dan et Victor GEORGESCU. Contributions à l'étude des gisements de sel de la Roumanie. Buc. 1928. Impr. „România Nouă”. 8° 148 p., 2 f., 1 hartă. 2750—1929)
- STAMATIU, M. Minele de sare. Salina Slănic. Les mines de sel. Saline de Slanic. Monografie redactată de —. Buc. 1929. Impr. Statului. 8° 34 p., 6 planșe, 6 hărți. 2754—1929)
- VASILIU—BELMONT, George. Cum s'a născut zborul mecanic. Originea și evoluția lui. Cu un cuvânt — înainte de Andrei Popovici. /Medias, 1929. Tip. Reissenberger & Co./ 8° 2 f., 92 p. (2078—1929)

MEDICINĂ. IGIENĂ.

- MICHAILESCU, C. N. Proprietățile fizice ale apelor minerale. Conferință. Buc. 1929. Tip. „Cultura”. 8° 35 p. (2019—1929)
- RADOVICI, A. La neurosyphilis. Clinique et traitement. Malariathérapie de la paralysie générale. Paris, 1929. Masson & Cie. /Bucarest, Impr. „Adevărul” et „Dimineața”/ 8° XVI, 363 p. (2745—1929)
- SĂRĂȚEANU, Em. Fl. Tratatul hidro-mineral al dermatozelor și sifilisului cu privire specială la apele minerale românești. Buc. 1929. Tip. „Lupta”. 8° 34 p. (2527—1929)
- SLOBOZIANU, Horia. Creșterea în greutate după cură în stațiunea Movila Tekir-ghiol. Buc. 1929. „Cultura”. 8° 20 p. (2520—1929)
- STAICOVICI, E. D. Tratatul prothetico-chirurgical în tumorile maxilarelor. Buc. 1929. „Cartea Românească”. 8° 22 p. (2068—1929)
- TRIFU, V. Congresul Asociației franceze de urologie. Paris 9—13 Octombrie 1928. Extras din „Revista de chirurgie”. Buc. 1929. „Cartea Românească”. 8° 1 f., 20 p. (1759—1929)
- TRIFU, V. Contribuție la tratamentul infecțiilor acute ale organelor urogenitale prin medicamente antipiretice. Lucrare de docență. Buc. 1929. Tip. „Bucovina”. 8° 67 p. (2649—1929)
- TRIFU, V. Diagnosticul vindecării blenoragiei. /Buc. 1929. Cartea Medicală/. 8° 1 f., 32 p. (Conferințele Asociației generale a medicilor din România). (1756—1929)
- BRANOSCHI, D. V. Cărvunarii. Poveste istorică 1823—1827. Ediția 2. [Buc. 1929]. Editura „Bilete de papagal” /Tip. „Cartea Medicală”/. 8° 125 p., 2 f. (2923—1929) Lei 40.—
- DONICI, Leon. Noul Seminar. Roman. Traducere din rușește de G. M. Ivanov. Cu o prefață de Adrian Maniu. Buc. 1929. Edit. „Cultura Națională” 8° XIV, 403 p., 1 planșe. (2054—1929)
- GYÖRGY Lajos. Egy állítólagos Pancsatantra-származék irodalmunkban. Cluj, 1929. Lapkiadó ny. 8° 15 p. (Erdélyi Tudományos Füzetek 17 sz.). (2712—1929)
- LOBODĂ, F. Gura lumii. Epigrame. Prefață de Radu Rossetti. /Buc. 1929. Tip. Cartea Medicală/. 8° 104 p. (2479—1929) Lei 60.—
- SZEKELY Gyula. Képek a szibériai hadifoglyok életéből. Oradea, 1929. Szent-László ny. 8° 190 p., 1 f. (2684—1929)
- VERSURI scrise de poeți români și din popor la Unirea Principatelor Române, la detronarea lui Cuza Vodă și la moartea acestui mare domnitor. Date la lumină de Mina Savel. Bacău, 1929. Atelierele „Rapid”. 8° 28 p., 1 f. (2473—1929) Lei 15.—
- VÖRÖSMARTY, M. Frumoasa Ileana. Poezii. Traducere de Mihail I. Pricopie. Constanța, [1929]. Tip. „Lucrătorii Asociați”. 8° 29 p., 1 f. (Lirica lumii No. 1). (2413—1929) Lei 40.—

ISTORIE. GEOGRAFIE. BIOGRAFII.

- ANGELESCU, Nicolae I. Negustorii de odinioară. Nicolae Hagi-Stoica 1818—1900. Buc. 1929. Tip. Luceafărul. 8° 13 p., 6 planșe. (2767—1929)
- ANTONOVICI, Iacov. Documente de ale fostelor schituri Orgoeștii, Bogdănița, Pârveștii, Cârțișii și Mânzații din județul Tutova. Cu o introducere, ilustrațiuni și o hartă. Huși, 1929. Corlăteanu. 8° XI, 137 p., 1 f., 7 planșe. (2643—1929)
- BOCĂNEȚU, Al. Istoria orașului Cernăuți pe timpul Moldovei. Extras din Codrul Cosminului VI, 1929. Cernăuți, 1929. „Glasul Bucovinei”. 8° 3 f., 139—238 p., 1 hartă. (2639—1929)
- CRISTEA, Miron. Adevăruri istorice asupra întregirii neamului. Cuvânt festiv ținut de —. Buc. 1929. Tip. Cărților Bisericești. 8° 19 p. (Biblioteca Institutului Biblic). (2361—1929)
- DEBRECZENI, László. Erdélyi református templomok és tornyok. /Irtá és rajzolta —/. Kolozsvárt, 1929. Kiadja az Erdélyi Ref. Egyházkerület iratterjesztése. /Markus ny. Segesvár/. 4° 1 f., 16 p., 1 f., 50 planșe. (2674—1929)
- DEL CHIARO, Anton-Maria. Revoluțiile Valahiei. (După textul reeditat de N. Iorga). În românește de S. Cristian. Cu o introducere de N. Iorga. Iași, 1929. Viața Românească. 8° XVI, 158 p., 1 f. (2823—1929) Lei 100.—
- FERMÉ, Albert. Brătianu conspirator. Îndoită încercare deucidere asupra împăratului Napoleon III. În românește de I. Neagu-Negulescu. [Extras din] Cultura. Omului 2. Buc. [1929]. Tip. Cartea Medicală. 8° 55 p.
- GYÁRFÁS, Elemér. A Supplex Libellus Valachorum. Cluj, 1929. Lapkiadó ny. 8° 16 p. (Erdélyi Tudományos Füzetek 15). (2712—1929)
- KINSBRUNER, Emanuel. Aprecieri asupra Evreilor din România. Buc. 1929. Tip. „Convorbiri Literare”. 8° 34 p., 2774—1929)
- KISCH, Gustav. Siebenbürgen im Lichte der Sprache. Ein Beitrag zur Kulturgeschichte der Karpathenländer. Leipzig, 1929. Meyer & Müller /Druck Krafft & Drotloff Hermannstadt/. 8° 2 f. 296 p., 1 f. (Palaestra 165). (2737—1929)
- APRILY Lajos. Idahegyi pásztorok. Dráma egy felvonásban. Kolozsvár, 1929. Erdély Szépművészeti Céh /Minerva ny./ 8° 81 p., 1 f., 4 planșe. (2699—1929)
- CEHAN-RACOVITĂ, Const. Femea care s'a vândut (Pata). Dramă în 3 acte. Cluj, 1929. Edit. Alexandru Aanca. 8° 56 p. (2572—1929)

LITERATURĂ. ISTORIE LITERARĂ.

- APRILY Lajos. Idahegyi pásztorok. Dráma egy felvonásban. Kolozsvár, 1929. Erdély Szépművészeti Céh /Minerva ny./ 8° 81 p., 1 f., 4 planșe. (2699—1929)
- CEHAN-RACOVITĂ, Const. Femea care s'a vândut (Pata). Dramă în 3 acte. Cluj, 1929. Edit. Alexandru Aanca. 8° 56 p. (2572—1929)

FAPTE, IDEI ȘI OBSERVAȚIUNI

Aniversare ...

Implinirea unui an de guvernare național-tărănistă a fost sărbătorită cu mult entuziasm popular, în întreaga țară. Multimile cari acum un an au invadat străzile, într-un entuziasm de nedescris, au îmbrăcat iarăși haine de sărbătoare pentru a sărbători triumful lor.

A fost un an de supreme eforturi pentru partidul național-tărănesc. Un an de muncă neostoiită și generoasă. Dacă partidul n'ar fi fost chemat la putere dela o opoziție tot atât de febrilă în activitate, poate n'ar fi putut să desfășoare opera de guvernământ la care am asistat.

Opera aceasta n'a fost lipsită de gesturi îndrăznețe, riscante chiar, pentru un partid întemeiat, înainte de toate pe o largă încredere a masselor. Mărirea succesivă a impozitelor, restrângerea numărului funcționarilor, și alte măsuri absolut necesare echilibrării bugetare au fost tot atâtea riscuri primejdioase popularității. Partidul a trecut însă peste ele triumfător; la împlinirea unui an încrederea masselor a fost verificată cu prisosință.

Această încredere este un indemn pentru greaua muncă pe care o are de îndeplinit partidul de acum încolo. Pentru că anul trecut a fost mai mult un an de reculegere, legiferări și revizuri. Adevărată coborîre în realitate a ideologiei politice național-tărăniste acum urmează. Masele se pot felicita de răbdarea cu care au trecut peste grelele încercări ale primului an. La sărbătorirea a doua vor putea vorbi de binefaceri mai pozitive, mai larg răspândite în toate straturile societății. Numai în cursul acestui an vom intra în epoca de realizare întreagă a marilor reforme democratice pentru cari a luptat partidul.

Deaceia criticele cari se aruncă astăzi poate prea dese guvernării național-tărăniste ni se par extrem de neîntemeiate și de nedrepte. Tărănul român chiar când e încadrat într-o „massă amorfă” cum le place acestor critici să numească multimile într-o massă mai ușor influențabilă decât individul, totuși e mult mai statornic în credințe și mai răbdător decât intelectulul român. Acesta din urmă are nevoie permanentă de schimbare, de senzational, amestecat de cele mai multe ori cu intrigă. De multeori această nevoie de inedit e pricinuită de interese deghizate; uneori însă e o slăbiciune a firii noastre, a educației noastre superficiale.

Am asistat la un triumf fără precedent al democrației românești. Am salutat, țara întreagă, din adâncul piepturilor noastre, acest triumf. Și acum când această democrație s'a așternut pieptis la operă să începem iarăși tradiționalele sforări?

Pentru a da țara cui? Nimeni nu răspunde limpede. Nu, zău, trebuie să părăsim odată aceste moravuri funeste. O cer această interesele supreme ale neamului.

Horla Trandafir

Aurel Ciortea. — S'a stins în căutarea sănătății, o floare distinsă a dascălimii ardeleni; un stâlp al generației harnice și luptătoare pentru lumină în epoca de pregătire de dinainte de războiu. S'a stins într-o vreme când dela priceperea și hărnicia lui mai așteptam încă mult, pentru progresul culturii românești. Dascăl la Brașov, mai apoi profesor și rector al Academiei de Comerț din Cluj, Aurel Ciortea s'a impus ca o forță didactică de întâia mână și ca un specialist în științele exacte, aproape fără egal dincoace de munte. Manualele lui școlare au luminat pașii tuturor generațiilor românești din ultimile decenii. Pe lângă el specialistul s'a dăruit, în repetite rânduri, și publicisticii, pentru a crește în societatea românească interesul, aproape inexistent, pentru științele pozitive. Pe lângă aceste dăruri profesorul mai era și un organizator de întâia mână. Academia Comercială din Cluj lui îi datorește, în primul rând, temeliiile ei solide și europene. Toate aceste însușiri erau purtate de un om de o sobrietate morală și de o discreție sufletească într-adevăr aristocratică. Moartea a fost încă, mai neîndurătoare ca oricând.

Centenarul episcopiei arădane a fost serbat ca fastul cuvenit de întreaga suflare românească. A fost evocat un capitol de luptă pentru triumful spiritului românesc. Figura modestă, dar atât de devotată cauzei românești și bisericeii noastre a episcopului Nestor Ioanovici, întâiul implântător de steag pe meterezele acestui fost dela granița românismului, a fost evocată cu multă căldură și înțelegere. S'a amintit apoi de întreaga operă de cultură și spiritualitate, săvârșită de eparhia arădană, până când s'a putut alătura eparhiilor surori, într-o colaborare cu roade de aur. Și nu s'a uitat nici de opera viitoare pe care o așteaptă românismul dela episcopia noastră vestică. Toate privirile s'au îndreptat spre I. P. S. Episcopul Grigore ca spre cea mai nobilă chesășie a acestei opere. Este una din cele mai mărețe figuri ale corpului nostru arhieresc, un om devotat cu toată ființa lui turmii pe care o păstorește și ridicării prestigiului bisericii românești.

Noul guvern francez. — Guvernul prezidat de d. Briand a căzut, pe neașteptate, printr-unul dintr-acele voturi cu mici majorări obicinuite în Camera franceză, fărâmițată în partide. Criza urmată căderii lui a dat naștere la o mulțime de speranțe pentru cei ce privesc cu ochiu atent desfășurarea politicii interne franceze. S'a crezut anume, că această politică va intra din acest prilej într-o nouă fază, dorită atât de mult de masele franceze și de democrația din întreaga lume, faza guvernării radical-socialiste. Pentru un moment s'a crezut că vremea visată a sosit și d. Daladier, șeful partidului radical-socialist va reuși să înduplece pe socialiști la o colaborare efectivă într-un guvern prezidat de

dsa. După multe trăgănări socialiștii francezi au refuzat această ofertă și astfel încercarea dlui Daladier a eșuat.

Motivul refuzului e vechiu și arhicunoscut: socialiștii nu vreau să „păteze evanghelia marxistă cu noroiul burghez”. O mentalitate greșită și cu totul apolitică. Realitățile, pe cari se bazează înainte de toate politica, cer de multeori compromisuri. Ideile clare, atât de iubite de spiritul francez, nu se potrivesc totdeauna cu ele. — Dar înaintea unui astfel de guvern se așeza și o altă stavilă: Camera actuală aleasă sub guvernul uniunii naționale a dlui Poincaré. Alcătuirea ei nu permitea o guvernare radical-socialistă fără svărcoliri primejdioase. Deaceia guvernul a fost alcătuit tot de un lea-der al vechei majorități. Într-adevăr d. Tardieu, șeful actualului guvern este un om de încredere al dlui Poincaré. O forță tânără, plină de nădejdi, a dreptei franceze. Primind colaborarea dlui Briand, noul guvern are oarecari șanse de existență mai lungă. Totuși va avea de luptat cu o opoziție puternică, aproape fatală.

Vizita dlui Zaleski, ministrul de externe polon la București, a fost un prilej de strângere a preteniei vechi dintre Polonia și România. Pentru cimentarea acestei prietenii, s'au făcut în timpul din urmă, eforturi remarcabile, din partea ambelor popoare. Ele s'au întins dincolo de recile și misterioasele relațiuni diplomatice la relațiuni economice încheiate de guvernul național-tărănist cu țara vecină, apoi vizita la Varșovia a dlui ministru Virgil Madgearu au marcat o epocă nouă pentru această alianță cu un câștig permanent pentru ambele popoare. D. Zaleski a venit să dea o nouă confirmare tuturor acestora. Și să repete încă odată, prin tratatul de arbitraj semnat la București, spiritul defensiv și de pace al prieteniei noastre. În declarațiile făcute presei dsa s'a declarat adversar ireductibil al revizuirii tratatelor din oricare parte s'ar încerca acest lucru. Nici nu se putea altfel — cu toate că anumite urechi se așteptau să audă declarații mai gădilitoare pentru ele. Acest principiu e porunca de căpetenie pe tablele legii poloneze. D. Zaleski a militat pentru el în convenirile internaționale, în repetite rânduri, cu cunoscutu-i talent diplomatic și oratoric. E regretabil că dsa n'a putut face o călătorie mai lungă prin Ardeal pentru a se convinge și de visu de anumite lucruri cari i-au fost insinuate din prilejul vizitei dsale la Pesta.

CETIȚI

„SOCIETATEA DE MĂINE”

329

Premii pentru sătenii prieteni de-ai cărților. Știm că sunt mulți plugari la sate și muncitori simpli pe la orașe. cari socotesc, că în casă nu e de ajuns să aibă numai masă, scaune, bîldare ș. a., ci trebuie să aibă și o bibliotecă mai mică sau mai mare, după puterile fiecăruia. Plugarul luminat nu se îngrijește numai să aibă hambarul plin și grăul bine păstrat, ci are grije ca și sufletul său să aibă hrană de ajuns, adunând cărți și broșuri bune, pe cari le păstrează cu drag într'un firid, un raft sau o bibliotecă. Plugarii sau muncitorii luminați, cari au biblioteci cu cărți bune, vor trebui să fie premiați. Pentru aceasta am pus premii, pentru prietenii cărții, în suma totală de: 10.000 (zece mii) Lei cari se vor plăti în bani gataș acelora, pe cari o comisiune anume îi va învrednici. În primul rând vom acorda un premiu unic de 3.000 (trei mii) Lei aceluia plugar sau muncitor care are nu numai o bogată bibliotecă proprie, ci și cele mai alese cărți. Iată ce va face aceia cari vor să concureze la acest premiu: Vor întocmi în primul rând un *inventar* al tuturor cărților și broșurilor din bibliotecă (arătându-se: numărul curent, autorul, titlul cărții, și dacă este legată sau nelegată). Acest inventar va fi certificat în felul următor: „Noi subsemnații, la cererea dlui... locuitor în comuna... of. postal... județul... cunoscut de noi personal, ne-am prezentat la d-sa acasă unde am constatat că inventarul cărților din bibliotecă d-sale corespunde întocmai realității și că toate cărțile fac proprietatea sa, fiind numele dănsului scris pe toate. Cărțile sunt așezate pe... (se va scrie pe ce) și sunt într'o stare... (se va arăta dacă sunt legate, nelegate, cu filele rupte și cam în ce proporție) și avem cunoștință că d-sa a început adunarea cărților încă din anul... (se va arăta anul chiar și cu aproximație). D-sa a câștigat cărțile acestea în felul următor... (le-a moștenit, le-a primit ca dar, are vreo rudă cărturar sau le-a cumpărat pe banii săi). Starea materială a d-sale este... (modestă, mijlocie sau fruntașă). Din bibliotecă d-sale citesc cărți următoare... (se va arăta cine citesc; dănsul, familia, rude sau și cunoscuți). Drept ce semnăm această adevărîntă, certificând prin subscrierile noastre că toate cele de mai sus sunt conform adevărului. Semnături: Preot, învățător sau președinte de bancă populară sau cooperativă... (L. S.) Numele posesorului bibliotecii și adresa completă:... Martori:... Termen: 31 Martie 1930. Comisiunea de judecare este compusă din d-nii: Victor Lazăr, profesor; Dr. Horia Petra-Petrescu, secretarul „Asociațiunii pentru literatura și cultura poporului român” și Ion Munteanu, ziarist. Rezultatul se va da la 15 Aprilie 1930 și se va publica în toate gazetele populare. — Premiul de 3000 Lei este deus la Banca „Albina”, Sibiu sub No. 68.321, cartea 74. Pag. 177. — Câștigătorul va primi banii prin bancă. Toate inventarele certificate se vor trimite recomandat la *Biblioteca Poporală „CARTEA NOASTRĂ” Sibiu, strada Avram Iancu 10.*

UNIVERSITE DE NANCY

FACULTÉS DE DROIT, MÉDECINE, SCIENCES, LETTRES, PHARMACIE

CHIMIQUE ELECTROTECHNIQUE ET DE MÉCANIQUE APPLIQUÉE, AGRICOLE ET COLONIAL GÉOLOGIE APPLIQUÉE, COMMERCIAL, DENTAIRE, SÉROTHERAPIQUE, ECOLE SUPÉRIEURE DE LA MÉTALLURGIE ET DE L'INDUSTRIE DES MINES, ECOLE DE BRASSERIE

Les diplomes d'Ingénieur délivrés par l'Université de Nancy sont enregistrés au Ministère de l'Instruction Publique

Maison des Etudiants du Parc de Monbois
Restaurant Universitaire

ETUDIANTS ÉTRANGERS : ENSEIGNEMENT SPÉCIAL DU FRANÇAIS

Préparation aux Examens de l'Alliance Française

COURS DE L'ANNÉE SCOLAIRE : 3 NOVEMBRE — 1er JUILLET

COURS DE VACANCES : 9 JUILLET — 1er OCTOBRE

Diplomes d'Études françaises

Relations avec des Familles françaises assurées par un Comité de Patronage
Pour tous renseignements, s'adresser à l'Office de Renseignements de l'Université, 13, Place Carnot

Cassa de Păstrare și Banca de Credit din Cluj Soc. An. Cluj, Piața Unirei Zo. 7.

Capital social: 85 milioane lei

SUCURSALE:

DEJ, SĂNMĂRTIN, ALBA-IULIA, TG-MUREȘ, ORADEA

Face toate operațiunile bancare în modul cel mai avantajos

Bancă autorizată pentru valute. — Antrepozit lângă calea ferată.

INSTITUTE AFILIAȚE:

Cassa de Păstrare din Turda-Arieș în Turda; Banca Economică și Cassa de Păstrare din jud. Alba, Aiud; Banca Poporală Boc. An. în Huedin; Banca de Credit din Gherla Soc. An. în Gherla; Cassa de Păstrare din județul Odorheiu Societate Anon. în Odorheiu; Cassa de Păstrare și Credit din Gheorgiu și jur Societate Anonimă în Reghinul-Săles.

“SCHMOLLPASTA”

S. A. Brașov

ca de cremă de gheata la 30 de expoziții